

Anna Jortikka

KOULUKURAATTORIN TARPEEN KARTOITTAMINEN
EURAJOEN KESKUSTAN KOULUSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma

2012

KOULUKURAATTORIN TARPEEN KARTOITTAMINEN EURAJOEN KESKUSTAN KOULUSSA

Jortikka, Anna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Joulukuu 2012
Ohjaaja: Pamppunen, Seppo
Sivumäärä: 48
Liitteitä: 3

Asiasanat: koulukuraattori, oppilashuolto, varhainen puuttuminen

---

Tarkoituksena opinnäytetyössäni oli selvittää Eurajoen Keskustan koulun opettajien näkemyksiä koulukuraattorin työstä sekä tarpeesta koulussaan. Hain vastauksia kysymyksiin: mitä opettajat tietävät koulukuraattorin työnkuvasta, missä asioissa ja tilanteissa opettajat kokevat tarvitsevansa apua ja tukea koulukuraattorilta, miten oppilashuolto toimii koulussa ja mitä mieltä opettajat ovat Eurajoen lasten ja nuorten tilanteesta.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin Eurajokea koulukuraattorin työkenttänä, koulukuraattorin työnkuvaa, oppilashuoltoa, syrjäytymistä ja osallisuutta koulussa sekä varhaista puuttumista.

Toteutin tutkimukseni teemahaastatteluna. Haastattelu oli jaettu useampaan teemaan, jonka mukaan haastattelu kulki eteenpäin. Keskustan koulun 14 opettajasta haastatteluun osallistui 12 opettajaa. Vastauksia sain erityisopettajilta, esikoulunopettajalta, rehtorilta sekä luokanopettajilta.

Tutkimuksen avulla selvisi, että opettajien mielestä koulukuraattori olisi tarpeellinen apu ja tuki Keskustan koulussa sekä opettajille että oppilaille.

SURVEYING THE NEED FOR A SCHOOL SOCIAL WORKER IN EURAJOKI KESKUSTA'S SCHOOL

Jortikka, Anna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

December 2012

Supervisor: Pamppunen, Seppo

Number of pages: 48

Appendices: 3

Keywords: school social worker, pupil welfare, early intervention

---

The goal of my research was to investigate teachers' opinions about the job of a school social worker and whether they consider it necessary. The research was done at the Keskusta's school in Eurajoki. My research questions were: what do the teachers know about the school social worker's job, on which topics do the teachers feel like they could use one's help, how does pupil welfare function in the school and what do the teachers think about the situation of children and youth in Eurajoki.

The theoretical part of the research focused on Eurajoki as the target area of a school social worker, the overall job responsibilities of a school social worker, pupil welfare, marginalizing, involvement and early intervention.

The research was done as a series of interviews which were subdivided into several themes. Twelve of the school's fourteen teachers participated in the interviews. Respondents included special education teachers, a preschool teacher, the headmaster and primary school teachers.

In the research it was found out that the teachers feel a school social worker is necessary at the Keskusta's school, to support both the students and the teachers themselves.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	EURAJOKI KOULUKURAATTORIN TYÖKENTTÄNÄ	8
2.1	Yleistietoa.....	8
2.2	Keskustan koulu osana Eurajoen kouluverkkoa	8
2.3	Sosiaaliohjaajan työkenttä Eurajoen koulutoimessa	9
2.4	Eurajokelaisten lasten ja nuorten hyvinvointi.....	10
3	KOULUKURAATTORIN TYÖ OSANA OPPILASHUOLTOA	12
3.1	Oppilashuolto	12
3.2	Oppilashuoltoryhmä	12
3.3	Oppilashuoltoon liittyvä lainsäädäntö	13
3.4	Koulukuraattorin työ	13
3.5	Koulukuraattorin rooli ja tehtävät.....	14
3.6	Moniammatillinen yhteistyö	15
3.7	Koulukuraattorin työhön liittyvä lainsäädäntö	15
3.8	Oppilashuollon ongelmat.....	16
4	SYRJÄYTYMINEN JA OSALLISUUS	17
4.1	Lasten syrjäytyminen.....	17
4.2	Syrjäytymisen ehkäisy.....	18
4.2.1	Syrjäytymisen ehkäisy koulussa	19
4.2.2	Syrjäytymiskäsitteen ongelmallisuus	20
4.3	Osallisuus koulussa.....	20
5	VARHAINEN PUUTTUMINEN KOULUSSA	23
5.1	Mitä tarkoitetaan varhaisella puuttumisella?.....	23
5.2	Varhaisen puuttumisen prosessi	23
5.3	Varhaisen puuttumisen apuvälineitä kouluissa.....	24
5.3.1	Huoliseulat	25
5.3.2	Tiedonkeruukortti	25
5.4	Huolen vyöhykkeistö	26
5.4.1	Ei huolta vyöhyke.....	26
5.4.2	Pienen huolen vyöhyke.....	26
5.4.3	Toistuvan huolen vyöhyke	27
5.4.4	Suuren huolen vyöhyke	27
5.5	Varhaisen puuttumisen mahdollisuudet.....	28
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
6.1	Tavoitteet ja tutkimustehtävät.....	29
6.2	Aiheen valinta.....	30

6.3	Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko	30
6.4	Aineiston keruu	31
6.5	Aineiston käsittely ja analysointi	32
7	TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI.....	33
7.1	Haastateltavien taustatiedot	33
7.2	Tietämys koulukuraattorin työnkuvasta	33
7.3	Koulukuraattorin tarve	34
7.4	Oppilashuolto	37
	7.4.1 Koulun ja kodin välinen yhteistyö	39
7.5	Lastensuojeluilmoituksen tekeminen.....	40
7.6	Eurajoki kasvuympäristönä	41
8	POHDINTA	43
8.1	Johtopäätökset.....	43
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	45
8.3	Jatkotutkimusaiheita.....	46
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on selvittää koulukuraattorin tarvetta Eurajoen Keskustan koulussa. Mielenkiintoni koulukuraattorin työhön heräsi tehdessäni sosionomiopintoihini sisältyvää harjoittelua nuorten toimintaympäristöissä, jonka suoritin tutustumalla koulukuraattorin työhön. Eurajoen Keskustan koulu oli tuttu entuudestaan, koska olen itse käynyt samaa koulua ja tehnyt myöhemmin myös opettajien sijaisuuksia kyseisessä koulussa. Sijaisuuksia tehdessäni huomioni kiinnittyi monesti koulukuraattorin puuttumiseen ja sen tarpeeseen Keskustan koulussa.

Koulukuraattorin tarvetta Eurajoen Keskustan koulussa kartoitan haastatteleamalla koulun erityis-, esikoulu- ja luokanopettajia ja selvitän heidän näkemyksiään asiasta. Menetelmänä käytän teemahaastattelua.

Eurajoen Keskustan koulun opettajat suhtautuivat tutkimukseeni positiivisesti, mikä vakuutti minut vielä enemmän aihevalintani tärkeydestä. Tutkimukseni antaa osaltaan merkityksellistä tietoa, jonka pohjalta on mahdollisuus kehittää ennaltaehkäisevää työtä kouluissa sekä koulujen ja lastensuojelun välistä yhteistyötä.

Opinnäytetyöni käsittelee koulukuraattorityön näkökulmasta tärkeitä aiheita. Keskeisin niistä on oppilashuoltotyö. Oppilashuoltotyön tarkoituksena on oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen ja samalla syrjäytymisen ehkäiseminen. Myös varhainen puuttuminen liittyy olennaisesti oppilashuollon toimintaan. Opinnäytetyöhöni voisi liittää vielä enemmän tärkeitä aiheita, jotka liittyvät koulukuraattorin tekemään työhön, mutta aiheita oli pakko rajata.

Opinnäytetyöni koostuu kahdeksasta luvusta sekä niiden alaluvuista. Seuraavassa luvussa käsittelem Eurojokea koulukuraattorin työkenttänä. Kolmannessa luvussa esittelen oppilashuoltoa ja koulukuraattorin työnkuvaa. Luku neljä käsittelee lasten syrjäytymistä sekä osallisuuden merkitystä koulussa. Luvussa viisi esittelen varhaisen puuttumisen prosessia sekä sitä,

minkälaisia apuvälineitä voidaan käyttää huolen herättyä. Kuudennessa luvussa käsittelen tutkimuksen toteutusta. Esittelen tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät, miten aihe on valittu, kohdejoukon ja tutkimusmenetelmän sekä miten aineisto on kerätty, käsitelty ja analysoitu. Seitsemäs luku käsittelee tutkimustuloksia tutkimuskysymysten avulla. Viimeisessä eli kahdeksannessa luvussa pohdin tutkimuksen tuloksia sekä tutkimuksen eettisyyttä. Lisäksi esittelen tutkimukselle mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 EURAJOKI KOULUKURAATTORIN TYÖKENTTÄNÄ

2.1 Yleistietoa

Eurajoen kunta on perustettu 1869. Eurajoki sijaitsee Pohjanlahden rannalla, Raumalle on 15 kilometriä ja Poriin 35 kilometriä. Eurajoella on 5 844 asukasta. Eurajoella asuu paljon myös ulkomaalaisia Olkiluodon työmaa-alueen vuoksi. 0-14-vuotiaiden osuus väestöstä on 17,9 %, 15–64-vuotiaiden osuus 62,5 % ja 65 vuotta täyttäneiden osuus 19,6 %. Eurajoella asuu enemmän lapsia ja nuoria kuin keskimäärin muualla Satakunnassa. Vuonna 2007 Eurajoella 0-6-vuotiaiden osuus oli 7,8 % (Satakunnassa 6,8 %), 7-14-vuotiaiden osuus 10,4 % (Satakunnassa 8,9 %) ja 15–17-vuotiaiden osuus 4,4 % (Satakunnassa 3,7 %). Perheiden lukumäärä on 1 721. (Eurajoen kunnan www-sivut 2012.)

2.2 Keskustan koulu osana Eurajoen kouluverkkoa

Eurajoella toimii seitsemän peruskoulun 1.-6. -luokkien koulua, joissa annetaan myös esiopetusta. Esiopetusikäiset käyvät siis esiopetuksessa kouluissa. Keskustan koulun esiopetusikäiset lapset, jotka tarvitsevat lisäksi päivähoitoa, käyvät päiväkotinä Majakassa Mursujen ryhmässä. Lisäksi Eurajoella on yhteiskoulu, jossa toimii luokat 7-9 sekä lukio.

Eurajoen kunnan Keskustan peruskoulun ala-asteen koulurakennus valmistui 1975 ja sen lisärakennus tehtiin 1985. Koulurakennuksen yhteydessä toimii myös kunnan kirjasto. Keskustan koulu on Eurajoen suurin alakoulu. Lähes puolet kunnan alakoulun oppilaista käy Keskustan koulua. Lukuvuonna 2012–2013 oppilaita on 253, opetushenkilöstöä on 14 sekä avustavaa henkilöstöä 7. Keskustan koulu on esiopetus- ja perusopetuspalveluja tarjoava koulu. Esiopetusryhmiä on kaksi. Koulussa on lisäksi kaksi erityisen tuen pienryhmää. Koko kuntaa palveleva erityisluokka on toiminut koulussa lukuvuodesta 1993–1994. Koulun painopistealueita ovat kansainvälisyys, kulttuurikasvatus sekä oppimisen tuen kehittäminen. Koulu pyrkii monipuolisen toi-

mintakulttuurin kautta antamaan erilaisille oppijoille mahdollisuuden omien vahvuuksien löytämiseen ja niiden kehittämiseen.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti joka kuukausi. Ryhmään kuuluvat terveydenhoitaja, erityisopettajat, kunnan psykologi sekä tarvittaessa sosiaalityöntekijä ja luokanopettaja. Koulun rehtori johtaa oppilashuoltoryhmää. Ryhmän tavoitteena on suunnitella oppilaan oppimisen tuen toimenpiteet ja tukipalvelujen käyttö. (Eurajoen kunnan www-sivut 2012.)

2.3 Sosiaaliohjaajan työkenttä Eurajoen koulutoimessa

Eurajoella toimii sosiaaliohjaaja, jonka työhuone sijaitsee Eurajoen yhteiskoululla. Sosiaaliohjaajaan voi ottaa yhteyttä kaikkien eurajokelaisten esikoulu- laisten, 1.-9.-luokkalaisten sekä lukiolaisten lasten ja nuorten asioissa. Tarvittaessa tapaamisesta voidaan sopia kaikille Eurajoen kouluille. (Eurajoen kunnan www-sivut 2012.) Kuitenkin yhteiskoulun oppilaat tuottavat niin paljon töitä, että aikaa ei riitä tarpeeksi muille kouluille. Yhteiskoulussa ja lukiossa on jo yhteensä 329 oppilasta. 1-6-luokkalaista on yhteensä 498. Sosiaaliohjaaja ei pysty mitenkään osallistumaan kaikkien koulujen jokaiseen oppilashuoltoryhmään, vaikka hänen läsnäolonsa olisi hyvin tarpeellista ja tärkeää. On myös annettu suositus, jonka mukaan yhtä kuraattoria kohtaan saisi olla 500 oppilasta tai enintään kolme eri koulua. Kohtuullinen asiakasmäärä olisi 70 asiakasta yhtä kuraattoria kohti. Eurajoella nämä eivät tällä hetkellä täyty. Oppilaita on kaiken kaikkiaan 827. Määrä vastaa sitä määrää, joka suositellaan olevan pääkaupunkiseudulla. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Sosiaaliohjaaja neuvoo, keskustelee ohjaa ja antaa tukea lapsille ja nuorille muun muassa koulunkäyntiin ja poissaoloihin liittyvissä asioissa, ihmissuhdeongelmissa, päihteisiin liittyvissä kysymyksissä sekä kotihuolissa ja missä tahansa muissa murheissa ja huolissa. (Eurajoen kunnan www-sivut 2012.) Sosiaaliohjaaja vastaa siis koulukuraattoria. Yleisemmin käytetään koulukuraattorin nimikettä, mutta Eurajoella nimikkeenä käytetään sosiaaliohjaajaa. Koulukuraattorin kelpoisuusehtona on ylempi korkeakoulututkinto. Kuitenkin

esimerkiksi Porin alueella koulukuraattorit ovat sosionomeja (AMK). Sosiaaliohjaajan nimikettä käyttämällä on mahdollisuus saada enemmän hakijoita työtehtävään.

2.4 Eurajokelaisten lasten ja nuorten hyvinvointi

Keväällä 2009 toteutettiin kysely Eurajoen alakoulujen 3-6-luokkien ja yhteiskoulun 7-9-luokkien oppilaille sekä heidän vanhemmilleen. Kysely laadittiin Kuntaliiton ”Arki- ja kokemustiedon” -lomakkeiston pohjalta. Kyselyyn liitettiin muutama kysymys, joiden avulla kartoitettiin sitä, missä eurajokelaiset lapset ja nuoret tapaavat kavereitaan ja kaipaavatko he enemmän harrastusmahdollisuuksia Eurajoelle. Kyselyyn vastasi alakoulujen oppilaista 283 ja yläkoulun oppilaista 225. Vanhempien vastauksia palautui 370. Alakoululaisista 85 % kertoi, että hänellä on kavereita enemmän kuin viisi. Yksi alakoululainen kertoi, ettei hänellä ole yhtään kaveria. Eniten lapset ja nuoret tapaavat kavereitaan kotona. Muita suosittuja paikkoja ovat harrastuspaikat sekä kylillä näkeminen. Ala- ja yläkoululaisista viisi kertoi, ettei heillä ole yhtään läheistä ihmistä, joille voisi kertoa asioistaan. 93 % alakoululaisista tuntee olonsa turvalliseksi koulussa. Vanhempien vastauksista kävi ilmi, että yli puolet perheistä syö yhdessä päivittäin. Vain kaksi vastaajaa kertoi, että perhe ei syö koskaan yhdessä. Yhdeksän vastaajaa kertoi, ettei perheellä ole yhteistä aikaa. 89 perhettä oli tyytymättömiä ajankäyttöön, syitä tyytymättömyyteen olivat esimerkiksi kiireiset työt ja pitkät työajat. Suurimmalla osalla perheistä on läheisiä, joiden kanssa perhe on säännöllisesti tekemisissä. Kahdeksalla perheellä ei ollut ollenkaan verkostosuhteita. Melkein kaikki kokivat pärjäävänsä erittäin hyvin tai melko hyvin vanhempana. Kolme vastaajaa koki pärjäävänsä melko huonosti, mutta erittäin huonosti ei kukaan. Noin 40 % vastaajista oli jonkin verran huolissaan lapsensa tai nuorensa hyvinvoinnista, viisi vastaajaa oli hyvin huolissaan. Vuonna 2008 Eurajoella nuoria rikoksista epäiltyjä alle 14-vuotiaita oli yksi, 15–17-vuotiaita 50 ja 18–20-vuotiaita 73. Nuoret syyllistyivät myös eniten liikenne rikkomuksiin (59 tapausta) ja toiseksi eniten omaisuusrikoksiin (19 tapausta). (Eurajoen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009, 11–13.)

Uudempia tutkimustuloksia Eurajoen alakoulujen oppilaista ei ole. Uutta lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa on jo aloitettu tehdä. Vuonna 2011 tehtiin Eurajoen peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaille kouluterveyskysely, jonka tuloksia verrattiin edellisiin tuloksiin vuodelta 2009. Suurimmat muutokset oppilaiden huolenaiheina olivat muun muassa keskusteluvaikeuksien lisääntyminen vanhempien kanssa, läheisten ystävyysuhteiden vähentyminen, toistuvien rikkeiden lisääntyminen, koulukiusaamisen lisääntyminen, väsymyksen sekä masentuneisuuden lisääntyminen. (Lommi ym. 2011, 32.)

3 KOULUKURAATTORIN TYÖ OSANA OPPILASHUOLTOA

3.1 Oppilashuolto

Oppilashuolto on keskeinen toimintaelin hoidettaessa oppilaiden ongelmia. Oppilashuolto koostuu asiantuntijoista, joilla on sekä kokemusta että näkemystä hoitaa oppilaiden asioita. Yleensä oppilashuollon käsiteltäväksi asian tuo rehtori tai opettaja. (Huhtanen 2007, 188.) Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa (Perusopetuslaki 628/1998, 31 a §). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään oppilashuollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet. Oppilashuollon keskeisenä tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö, suojata oppilaan mielenterveyttä, ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää koko koulu yhteisön hyvinvointia. Tavoitteena on myös huolenpidon, välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen koulu yhteisössä. Oppilashuollon avulla edistetään lapsen oppimista sekä tasa-painoista kasvua ja kehitystä. Olennainen tavoite on oppimisen esteiden sekä muiden ongelmien ehkäiseminen ja niiden varhainen tunnistaminen. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2012.)

3.2 Oppilashuoltoryhmä

Oppilashuoltoryhmän johtajana toimii yleensä rehtori. Muina jäseninä voivat olla kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi sekä erityisopettaja. Tarvittaessa oppilashuoltoryhmään voi osallistua luokanopettaja tai muu oppilaan hyvinvointia ja kuntoutusta edistävä työntekijä. Käsiteltäessä koulun yhteisiä asioita, ryhmän kokoonpano on vapaa. Yksittäistä oppilasta koskevissa asioissa oppilashuoltoryhmässä voivat olla läsnä ne henkilökuntaan kuuluvat, joiden tehtäviin kuuluu oppilaan opetuksen järjestäminen. Läsnä voivat olla myös kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori sekä koulupsykologi. Muut eivät voi osallistua, koska heillä ei ole oikeutta saada oppilaasta salassa pidettäviä tietoja. Ainoastaan huoltajan suostumuksella tai lain salliessa

ryhmään voi osallistua muita koulun ulkopuolisia tahoja. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2012.)

3.3 Oppilashuoltoon liittyvä lainsäädäntö

Oppilashuoltotyötä määrittelevät monet eri lait, tärkeimpiä lakeja ovat lastensuojelulaki ja perusopetuslaki. Muita oppilashuoltoa sääteleviä lakeja ovat laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, julkisuuslaki sekä päihdehuoltolaki.

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä opetusta varten opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma tulee laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän tulee myös määrätä kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämisestä. (Perusopetuslaki 628/1998, 15 §.)

Opetussuunnitelman yhteydessä opetuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelma on pantava toimeen ja sen noudattamista ja toteutumista on valvottava. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. (Perusopetuslaki 628/1998, 29 §.)

Oppilaalla on oikeus saada maksutta tarvittava oppilashuolto. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä koulunkäynnin tukeminen. (Perusopetuslaki 628/1998, 31 a §.)

3.4 Koulukuraattorin työ

Koulukuraattorin työ on muotoutunut yhteiskunnallisesta tarpeesta kasvattaa oppilaista yhteiskuntakelpoisia kansalaisia. Työ on sekä oppilaskohtaista että välittäjäasiantuntijana toimimista. (Huhtanen 2007, 198.) Koulukuraattorin päätehtäviksi määritellään ennaltaehkäisevä työ sekä varhainen puuttumi-

nen. Lisäksi painotetaan kodin ja koulun välisen yhteistyön edistämistä sekä moniammatillisen yhteistyön tärkeyttä. Koulukuraattori työskentelee koko kouluyhteisön hyväksi. (Rytioja 2010, 7.)

Koulukuraattorityön tavoitteena on oppilaiden hyvinvoinnin, myönteisen kokonaiskehityksen ja koulunkäynnin tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen kouluyhteisössä. Työskentely edellyttää jatkuvaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta vanhempien, opettajien ja muiden oppilaan verkostoon kuuluvien kanssa. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2012.)

3.5 Koulukuraattorin rooli ja tehtävät

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä. Koulussa on paljon kasvatuksen ammattilaisia, mutta sosiaalityön asiantuntemus puuttuu koulun muilta työntekijöiltä. Kasvattajan rooli kuuluu selkeämmin opettajalle, vaikka kuraattoritkin toimivat työssään kasvattajina. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 131–134.)

Koulukuraattori työskentelee esimerkiksi koulunkäyntiä laiminlyövien, häiritsevien, sopeutumisvaikeuksissa olevien, vanhempien kanssa riitautuneiden, masentuneiden, yksinäisten sekä kiusattujen oppilaiden kanssa. Kuraattori pyrkii havaitsemaan ja tunnistamaan opettajien ja vanhempien huolia sekä tukemaan oppilaita opiskelussa. (Wallin 2011, 85.) Koulukuraattorityö on osa koulun oppilashuoltoa. Oppilashuolto koostuu koulussa työskenteleville kuuluvasta opetussuunnitelman mukaisesta oppilashuollosta sekä oppilashuollon palveluista. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2012.)

Koulukuraattorin työmenetelmistä keskeisin on keskustelu. Sillä tarkoitetaan muun muassa erilaisia neuvotteluja ja konsultaatiota. Myös esimerkiksi luokatyössä sekä verkostotyössä tarvitaan keskustelutaitoa. Hyvät vuorovaikutustaidot ovat siis tärkeitä. (Kurki, Nivala & Sipilä-Lähdekorpi 2006, 29.)

3.6 Moniammatillinen yhteistyö

Koulukuraattorit näkevät työnsä yhtenä tärkeimpänä tavoitteena oppilaiden tukemisen ja auttamisen, jotta oppilaat eivät syrjäytyisi ja jotta he saisivat päästötodistuksen. Tähän tavoitteeseen päästäkseen tarvitsevat myös opettajat sekä lasten vanhemmat koulukuraattorin apua ja tukea. (Kurki ym. 2006, 20–21.)

Koulukuraattori ei työskentele yksin. Yhteistyökumppaneita löytyy sekä koulun sisältä että ulkopuolelta, joten työ on todella verkostoitunutta. Rehtori on tärkein yhteistyötaho koulun sisällä, sillä rehtorin merkitys koulun ilmapiiriin on vahva. Koulupsykologin kanssa tehtävä yhteistyö on myös tärkeää. Tärkeimmät yhteistyökumppanit koulun ulkopuolella ovat sosiaalitoimisto, perheneuvola ja nuorisotoimi. (Kurki ym. 2006, 25.)

Koulukuraattorin työstä on apua koko koulu yhteisölle. Koulukuraattorin ja opettajien yhteistyöllä voidaan tukea koko koulua, oppilaita, perheitä sekä yksittäisten opettajien työtä. Täten voidaan kehittää työrauhaongelmiin puuttumisen keinoja, tunnistaa tukea tarvitsevat oppilaat tehokkaammin sekä tukea opettajien työssä jaksamista. (Rytioja 2010, 14–15.) Koulukuraattorit kokevat opettajien väsymyksen sekä puutteellisen koulutuksen yhdeksi ongelmaksi koulu yhteisössä, joten opettajien tukeminen on tärkeää. (Sipilä-Lähdekorpi 2006, 117–119.)

3.7 Koulukuraattorin työhön liittyvä lainsäädäntö

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetustointia sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 8 §.)

Kunnan tulee järjestää koulukuraattoripalveluita, jotka antavat esi-, perus- ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaille riittävän tuen ja ohjauksen koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Palveluilla tulee edistää koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä. (Lastensuojelulaki 417/2007, 9 §.)

3.8 Oppilashuollon ongelmat

Oppilashuolto on tärkeä toimintaelin oppilaiden ongelmien ratkaisemisessa. Tästä huolimatta oppilashuolto on saanut paljon kritiikkiä osakseen, esimerkiksi toiminnan hitauteen sekä eri hallintokuntien välisen yhteistyön ongelmallisuuteen liittyen. Varmasti myös jokaisen kunnan välillä on vielä paljon eroavaisuuksia oppilashuollon järjestämisessä, monessa kunnassa oppilashuolto hakee edelleen paikkaansa. Resurssipula sekä pula asiantuntijoista ovat nousseet lisäksi keskeiseksi ongelmaksi.

Muun muassa salassapidon sekä tiedonkulun puutteiden on koettu hankaloitavan erityisesti varhaista puuttumista. Salassapitovaikeuksia voidaan välttää vanhempien allekirjoittamalla suostumuksella tietojen siirrosta. Vanhemmat ja oppilas pitäisi pyytää oppilashuoltoryhmään mukaan tai sitten asioista tulisi puhua ainoastaan yleisellä tasolla. (Huhtanen 2007, 190–191.) Eri osapuolten tulee saada yhtä paljon tietoa ja salassapitoa koskevien säädösten pitää ohjata toimintaa. Salassapito on myös melko paljon koulun tulkittavissa oleva asia sekä miten sitä noudatetaan.

Oppilashuoltotyötä tulisi toteuttaa yhdessä kotien kanssa. Yksittäistä oppilasta koskevien jatkotoimien suunnittelussa täytyy kuulla oppilasta sekä vanhempia. Ilman vanhempien sitoutumista ja hyväksymistä ei voida aloittaa oppilaan auttamista. Yhteistyö vanhempien kanssa voi olla haastavaa ja vaativaa. Yhteistyön on onnistuttava erilaisista taustoista ja arvomaailmoista huolimatta. (Huhtanen 2007, 156–159.)

4 SYRJÄYTYMINEN JA OSALLISUUS

4.1 Lasten syrjäytyminen

Lasten syrjäytymiseen on kiinnitetty huomattavasti vähemmän huomiota kuin aikuisten syrjäytymiseen. Aikuisten syrjäytymisriskit liittyvät yhteiskunnan rakenteellisiin muutoksiin, mutta lasten syrjäytymisriskit liittyvät perheeseen ja muuhun lapsen huolenpidolle ja hyvinvoinnille merkitykselliseen ympäristöön. Lähtökohtana tyypillisen syrjäytymisen polulle on se, että lapsen perhe on moniongelmainen. Perheen moniongelmaisuuteen liittyy olennaisesti köyhyys, joka vaikuttaa perheen asioihin monella tavalla ja luo ongelmia. Materiaalisten tarpeiden tyydyttäminen sekä sosiaaliset tarpeet ovat lapsille tärkeitä, rahan vähäisyys tai puuttuminen vaikuttaa näihin molempiin. (Tuunanen 2007, 26.)

Syrjäytymistä on arvioitu koulutukselliselta, työmarkkinalliselta, sosiaaliselta, vallankäytölliseltä sekä normatiiviselta kannalta. Koulutuksellisella syrjäytymisellä tarkoitetaan tietojen, taitojen ja valmiuksien puuttumista tai niiden vähäisyyttä. Nämä puutteet voivat aiheuttaa valikoitumista koulutukseen tai työelämään. Sosiaalinen syrjäytyminen näkyy ystävien puutteena. Normatiivinen syrjäytyminen tarkoittaa normaalisuuden rikkoutumista ja poikkeavaksi leimaamista. (Tuunanen 2007, 26–27.)

Kouluissa syrjäytymiseen voi olla vaikea kiinnittää ajoissa huomiota. Kouluissa ryhmäkoot kasvavat ja säännölliset ryhmät hajoavat toistuvasti eikä lasten kanssa työskentelevillä aikuisilla ole riittävästi aikaa oppia tuntemaan lapsia. Suuret ryhmät vaikuttavat siihen, että aikuisten huomio ei välttämättä kiinnity syrjäytymisriskissä olevaan lapseen. Aikuisilta vaaditaan ammattitaitoa, enemmän aikaa ja työsuhteen jatkuvuutta, jotta lapsi voitaisiin huomata yksilönä paremmin. (Junnila & Wallenius 2005, 12.) Kouluikässä syrjäytyminen alkaa näkyä yleensä ensimmäiseksi poissaoloina sekä oppimis- ja sopeutusongelmina (Helminen 2006, 79).

4.2 Syrjäytymisen ehkäisy

Syrjäytyminen on sekä yhteiskunnalle että yksilölle tuhoisaa ja kallista. Yhden syrjäytyneen oletetaan maksavan yhteiskunnalle noin miljoona euroa. Asiaan tulisi siis kiinnittää enemmän huomiota. (Lahtinen 2011, 203–204.)

Kunnan järjestämillä päivähoito-, koulutus- ja terveyspalveluilla on suuri merkitys. Vaikeina taloudellisina aikoina helposti säästetään neuvolassa, päivähoidossa, koulussa ja oppilashuollossa. Kuitenkin juuri nämä palvelut hyvin toimiessaan tukevat lasten ja nuorten kasvua sekä perheiden pärjäämistä ja vähentävät lasten ja nuorten syrjäytymistä. Palvelujärjestelmää myös leimaa vahva sektorijako sekä riittämätön yhteistyö eri viranomaisten välillä. Syrjäytyminen liittyy myös toimeentuloon. Lapsiperheiden toimeentulo on vaikeutunut erityisesti yksinhuoltajien ja monen lapsen perheissä. Jos lapsella tai nuorella ei ole mahdollisuutta harrastuksiin tai yhteydenpitovälineisiin, voi hän jäädä kaveripiirin ulkopuolelle. Yksinäisyys lisää syrjäytymisen riskiä. Myös vanhempien voimavarat tukea lapsia ja nuoria kotona vähenevät taloudellisen epävarmuuden aikana. Jos samalla vähennetään voimavaroja perheille suunnatuista palveluista, monen lapsen ja nuoren kehitys vaarantuu. (Salmi, Mäkelä, Perälä & Kestilä 2012, 1-5.)

Salmi ym. (2012, 6) mukaan kunnan päätöksillä voi tukea lapsen hyvää kasvua ja vähentää syrjäytymisen riskejä seuraavilla keinoilla:

1. Varmistamalla lasten kasvuympäristöjen ja kasvun tuen laatu, työntekijöiden määrä ja ammattitaito päiväkodeissa, kouluissa, neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa, ja turvaamalla näiden peruspalvelujen saatavuus lähipalveluina.
2. Lisäämällä lapsiperheiden kotipalveluita.
3. Suuntaamalla lastensuojelun rahoitusta ja työntekijöitä ehkäisevään lastensuojeluun.
4. Edistämällä lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia päivähoidossa ja koulussa. Ne suojaavat heitä kehityksen riskeiltä.

5. Varmistamalla lasten ja nuorten osallistumismahdollisuudet harrastus- ja nuorisotoiminnan tarjonnalla sekä toimeentulotuen myöntämisellä lasten harrastuksiin.

6. Varmistamalla vähintään ammatillinen koulutus kaikille nuorille sekä tehostamalla koulutuksen ja työelämän välisiä siirtymävaiheita.

7. Hakemalla voimavaroja hallinnonalojen keskinäisestä yhteistyöstä, kehittämällä perus- ja erityispalveluja toimimaan joustavasti toisiinsa limittyen ja yhteistyössä vanhempien kanssa sekä luomalla asiakkaiden tarpeista lähtevä toiminta- ja johtamiskulttuuri.

8. Ottamalla avuksi järjestöjen toiminta ja vanhempien asiantuntemus perheiden arjen tukemiseksi ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

Tärkeimpinä asioina Salmen ym. (2012, 6) keinoista syrjäytymisen ehkäisyksi näen paljon esillä olleen ja ajankohtaisen peruspalvelujen saatavuuden lähipalveluina. Myös olisi tärkeää panostaa lastensuojeluun ja ennaltaehkäisevään työhön sekä antaa lapsille ja nuorille mahdollisuus harrastaa. Kouluilla on suuri rooli syrjäytymisen ehkäisyssä.

4.2.1 Syrjäytymisen ehkäisy koulussa

Keskeistä lasten syrjäytymisen ehkäisemisessä on koulunkäynnin edistäminen sekä perheiden olosuhteiden tukeminen. Myös vanhempien vastuun korostaminen on tärkeää. Vanhempien tuki ja valvonta ovat lasten kehityksen kannalta tärkeimpiä tekijöitä. Oppilashuollon tukea pitäisi tarjota mahdollisimman paljon, sillä osalla vanhemmista ei ole halua tai voimia lähteä hakemaan apua koulun ulkopuolelta. Oppilashuoltotyö tähtää toiminnallaan syrjäytymisen ehkäisyyn. Kuitenkin salassapitosäännösten ja oppilashuoltoa säätelevän muun lainsäädännön hajanaisuus vaikeuttavat varhaista puuttamista ja oppilashuollon työntekijöiden työntekoa. Yhteisöllisyyden kehittäminen koulussa on tärkeää ja kouluihin on pyrittävä luomaan kannustava ilmapiiri. Kouluyhteisössä jokaisen oppilaan tulisi tuntee kuuluvansa joukkoon. Oppilaita täytyy kohdella oikeudenmukaisesti taustasta ja taidoista riippumatta. Koulukiusaaminen, sosiaalisten taitojen sekä kaverisuhteiden puute ovat suuria ongelmia, joihin tulisi puuttua jo alakoulussa. Varhaisen puuttumisen

avulla ongelmat eivät pääse kasaantumaan. (Junnila & Wallenius 2005, 14; Tuunanen 2007, 34.)

4.2.2 Syrjäytymiskäsitteen ongelmallisuus

Käsitteenä syrjäytyminen on koettu vaikeaksi ja leimaavaksi. Syrjäytymisen käsitteeseen liittyy olennaisesti huono-osaisuuden käsite. Lisäksi se on saanut kritiikkiä laaja-alaisuutensa vuoksi, siitä on vaikea saada otetta ja sitä voidaan tulkita monella eri tavalla (Vuokila-Oikkonen & Mantela 2010, 3-4). Yleisimmin myös ajatellaan, että syrjäytyminen on ihmisestä itsestään johtuvaa, mutta syrjäytyminen voi olla sekä syrjintää että omaehtoista syrjäytymistä. Syrjäytymisestä on myös käytetty esimerkiksi nimeä vieraantuminen sekä elämänhallinnan vaikeutuminen.

4.3 Osallisuus koulussa

Osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsi voi olla mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa oman etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista. Osallisuuden avulla opitaan kunnioittamaan toisia ja saadaan myös keinoja yhteisöllisyyteen. Osallistavassa toiminnassa lapsia kuunnellaan aidosti, sillä tavalla toiminnan suunnittelun lähtökohdiksi nousevat lasten näkökulmat sekä heille luontaiset tavat toimia. Mahdollisuudessa olla osallisena sekä mukana asioiden käsittelyssä itselle tärkeissä yhteisöissä on kyse yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. (Sosiaaliportin [www-sivut](#) 2012.) Osallisuus koostuu oikeudesta saada tietoa itseä koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuista, toimenpiteistä ja niiden perusteluista sekä mahdollisuudesta ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa asioihin. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut](#) 2012.)

On hyvin tärkeää, että koulujen toimintakulttuurissa korostuu yhdessä tekeminen siten, että oppilaiden äänet kuullaan aikuisten äänten rinnalla. Oppilaat eivät pysty toimimaan yksinään, koska päätöksenteossa tarvitaan aiku-

silta sosiaalista tukea, asiantuntijuutta, auktoriteettia sekä materiaalista tukea. (Nousiainen & Piekkari 2007, 24.) Esimerkiksi oppilaskuntatyö on osallisuutta tukevaa toimintaa ja sen toimintaa ohjaa opettaja.

Lapsen oikeus osallisuuteen jokaisessa lasta koskevassa asiassa on suojattu lainsäädännöllä. Kansallisen lainsäädännön perusta on kansainvälisessä Lapsen oikeuksien sopimuksen 12. artiklassa. Sen mukaan osallisuus on yksi kaikkea viranomastoimintaa läpäisevä perusoikeus. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Oppilaiden lisäksi vanhempien osallisuus koulun kehittämisessä ei ole ollut suomalaisen koulukulttuurin tyypillisin piirre. Vanhempien mielipiteitä kuullaan sekä koulun että opetuksen kehittämisessä liian vähän. Vanhempien osallisuutta lisäämällä vaikutetaan myönteisesti lapsen motivaatioon, hyvinvointiin sekä suoriutumiseen koulussa. Silloin, kun koulussa osataan hyödyntää vanhempien asiantuntijuutta, kaikki hyötyvät. (Helminen 2006, 80–81.) Kodin ja koulun yhteistyötä voidaan parantaa ennakoivalla mallilla, jossa koulun ensimmäinen yhteydenotto kotiin on neutraali. Koulun yhteydenotto ei saa olla ongelman esilletuomista vaan yhteistä tilanteen tarkastelua positiivisessa mielessä. Tällainen tapa madaltaa kodin yhteydenottoa kouluun päin ja saa vanhemmat osallistumaan. (Honkanen & Suomala 2009, 34.)

Kohonen ja Tiala (2002) ovat jaotelleet vanhempien osallisuuden neljään eri alueeseen:

1. Tieto-osallisuus (tiedottaminen, kuuleminen, kyselyihin vastaaminen)
2. Suunnitteluosallisuus (valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta, yhteissuunnittelut)
3. Päätösosallisuus (osallisuutta esim. palvelujärjestelmää, toteuttamista ja sisältöjä koskeviin päätöksiin)
4. Toimintaosallisuus (osallistuminen toimintaan, talkoot)

Huonoimmin kouluissa toteutuu suunnittelu- sekä päätösosallisuus. Eniten vanhemmat osallistuvat esimerkiksi varainhankintaan sekä retkien ja leirikoulujen järjestämiseen.

5 VARHAINEN PUUTTUMINEN KOULUSSA

5.1 Mitä tarkoitetaan varhaisella puuttumisella?

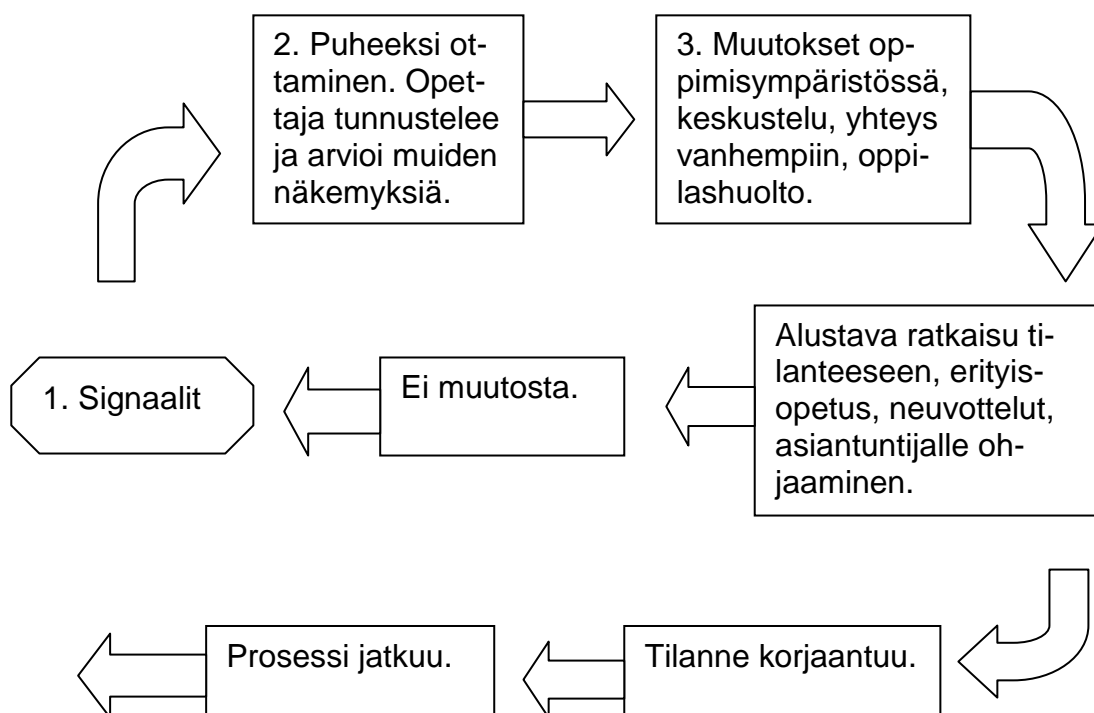
Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan yksinkertaisesti sitä, että ongelmat havaitaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja niihin pyritään löytämään ratkaisu. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan erilaisia keinoja ja tapoja, joilla puututaan oppilaan käyttäytymiseen, oppimisen ongelmiin tai oppilaan hyvinvointia uhkaaviin tekijöihin. Puuttumalla halutaan estää lasten ongelmien kasautumista ja ehkäistä syrjäytymistä. Tarve varhaiselle puuttumiselle ilmenee yleensä oppilaan poikkeavassa käyttäytymisessä. Varhainen puuttuminen on ennaltaehkäisevää sekä kuntouttavaa toimintaa. Varhaista puuttumista ei pidetä ainoastaan lapsilähtöisiin ongelmiin pureutumisenä, vaan puuttuminen koskee myös lapsen perhettä ja kasvuympäristöä. Moniammatillinen lähestymistapa on varhaisen puuttumisen keskeinen toiminnan piirre. Varhaiseen puuttumiseen kuuluvat ennaltaehkäisevä toiminta sekä korjaava toiminta. Varhaisen puuttumisen tulisi painottua ennaltaehkäisevään toimintaan, mutta monesti ennaltaehkäisevään toimintaan ei riitä resursseja eikä aikaa. Ongelmia varhaiseen puuttumiseen tuottaa salassapito sekä tiedonkulun puutteet. (Huhtanen 2007, 28–30.)

5.2 Varhaisen puuttumisen prosessi

Varhainen puuttuminen on prosessi. Se alkaa pienistä havainnoista ja johtaa tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla oppilasta autetaan ja tuetaan. Huhtanen (2007, 28–46) kuvaa prosessia kaaviolla, jonka esittelen seuraavalla sivulla. Siinä varhainen puuttuminen alkaa työntekijän pienistä havainnoista ja työntekijä on tässä tilanteessa useimmiten opettaja. Työntekijän huolestuessa oppilaasta hän keskustelee asiasta kollegoidensa kanssa, jotta hän saa laajempaa näkökulmaa tilanteeseen. Asiasta on myös keskusteltava oppilaan vanhempien kanssa. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on ensisijaisen tärkeää varhaisen puuttumisen prosessissa. Huolen lisääntyessä työntekijän omat keinot eivät välttämättä riitä. Oppilashuolto yhteistyötahoineen on tässä tilan-

teessa tärkeä tuki. Oppilashuollossa mietitään, miten tilanteessa tulisi toimia. Oppilaalle hankittava tuki voi olla usean eri asiantuntijan antamaa. Jos ongelma ei tukitoimien avulla muutu parempaan suuntaan, ongelmiin lähdetään miettimään uusia ratkaisuja.

Kuvio 1. Varhaisen puuttumisen eteneminen

(Huhtanen 2007, 46.)

5.3 Varhaisen puuttumisen apuvälineitä kouluissa

Koulupäivän aikana opettaja havaitsee erilaisia signaaleja. Mieleen jäävät toistuvat signaalit ja vähäpätöisemmät asiat yleensä unohtuvat. Mielikuvat kuitenkin muuttuvat, jos niitä ei kirjata ylös. Kiireen keskellä asioiden kirjaaminen tuntuu työläältä. Omat kirjatut havainnot auttavat palauttamaan tapahtumat mieleen. Kirjauksia voi tehdä kalenteriin, päiväkirjaan tai mihin tahansa vihkoon. Koulujen käyttöön on kehitelty erilaisia apuvälineitä oppilaan tuen tarpeen tunnistamiseksi. Esimerkiksi huoliseulat ja tiedonkeruukortit ovat tällaisia apuvälineitä. (Huhtanen 2007, 132.)

5.3.1 Huoliseulat

Oppilashuollossa huoliseulojen avulla voidaan perehtyä huolta herättäviin asioihin oppilaan käyttäytymisessä, kehityksessä, vanhempien toiminnassa, vanhemmuudessa tai kodin olosuhteissa. Huoliseuloissa huolen aiheet arvioidaan asteikolla 1-5 ja kirjataan huoliseulalomakkeelle, huolen kasvaessa käytetään suurempaa numeroa. Huoliseula voidaan suunnata opettajien lisäksi vanhemmille. Tietysti myös koulukuraattori voi käyttää yhtenä työvälineenään huoliseulaa. Koulussa huolen aiheet on valittava huoliseulalomakkeelle niin, että niitä voi havaita kouluaikana. (Huhtanen 2007, 134–137.) Lomakkeeseen voidaan kirjata esimerkiksi huomioita lapsen yleisilmeestä, kuten riittävästä hygieniasta, ravitsemuksesta sekä tavaroista huolehtimisesta. Lisäksi voidaan kiinnittää huomiota oppilaan kommunikointiin, sosiaalisuuteen, koulunkäyntiin sekä poikkeavaan tilaan tai käyttäytymiseen. (Huhtanen 2007, 254–255.)

Huoliseula on opettajan tai muun koulun henkilökunnan subjektiivisiin havaintoihin perustuva selvitys oppilaasta. Eri henkilöt saattaisivat tulkita kyseessä olevaa tapausta eri tavoilla. Huoliseula ja oppilaan havainnointi koulussa jää usein suppeaksi, koska havainnointi perustuu yleensä opetustilanteisiin ja käyttäytymiseen koulussa. (Huhtanen 2007, 137.)

5.3.2 Tiedonkeruukortti

Opettaja voi itse tehdä tiedonkeruukortin tilanteeseen sopivaksi. Korttiin voi kirjoittaa tietoja yhdestä tai useasta oppilaasta käyttämällä ruudukkoa. Tiedonkeruukortilla voidaan havainnoida oppilaan positiivista ja negatiivista käyttäytymistä. Kortin avulla voidaan selvittää esimerkiksi oppilaan tuntiaktiivisuutta kirjaamalla viittaamiskertoja tai oppilaan myöhästelyä. Opettaja voi käyttää tiedonkeruukorttia monella eri tavalla apuvälineenä, korttia laatiessa opettajan on täytynyt ensin määritellä oppilaan havainnoitava käyttäytyminen. Havaintojen perusteella tehdään johtopäätöksiä ja laaditaan suunnitelma esimerkiksi erityisen tuen tarjoamisesta.

Opettajan on hyvä tulevaisuuden varalta kirjata tapahtumat ja toimenpiteet, jotka liittyvät oppilaan tilanteeseen. On tärkeää olla tiedossa, mitä on tapahtunut, milloin ja mitä toimenpiteitä asian suhteen on tehty. (Huhtanen 2007, 139–142.)

5.4 Huolen vyöhykkeistö

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (2009) on kehittänyt huolen vyöhykkeistön apuvälineeksi työntekijälle, joka työskentelee lasten, nuorten ja perheiden kanssa. Huolen vyöhykkeistö toimii asiakkaiden parissa työskentelevien työntekijöiden yhteistyön välineenä. Työntekijä voi huolen vyöhykkeistön avulla jäsentää asiakkaan tilanteesta kokemaa huolen astettaan, omien auttamismahdollisuuksien riittävyttä sekä lisävoimavarojen tarvetta. Myös asiakkaat itse voivat arvioida omaa huolen astettaan ja tukitarpeitaan. Huolen vyöhykkeitä on neljä ja ne ovat ei huolta vyöhyke, pienen huolen vyöhyke, tuntevan huolen vyöhyke sekä suuren huolen vyöhyke.

5.4.1 Ei huolta vyöhyke

Työntekijästä tuntuu, että lapsen asiat ovat hyvin. Lapsi kasvaa ja kehittyy normaalisti sekä hänellä on hyvät kasvuolosuhteet. Työntekijä kokee asioiden sujuvan hyvin ja tuottavan toivottuja tuloksia.

5.4.2 Pienen huolen vyöhyke

Työntekijällä käy pieni huoli mielessä, ehkä jopa toistuvasti. Työntekijällä on kuitenkin vahva luottamus omiin auttamismahdollisuuksiinsa. Huolen puheeksi ottaminen koetaan melko helpoksi. Pienen huolen vyöhykkeellä on hyvät mahdollisuudet varhaiseen puuttumiseen.

5.4.3 Toistuvan huolen vyöhyke

Huoli on tuntuvaa ja kasvaa koko ajan. Omat auttamismahdollisuudet on käytetty tai ne eivät riitä. Usko omaan kykyihin on estymässä. Usein tässä tilanteessa huolta on ilmennyt jo pitkään. Työntekijä kokee kasvavaa huolta ja kaipaa lisävoimavaroja, mutta on samalla epävarma ja pelkää liioittelevansa. Työntekijä joutuu pohtimaan velvollisuuksiaan. Sitooko työntekijää vaitiolo-velvollisuus vai lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus, joka antaa samalla mahdollisuuden hakea tukea ja apua lastensuojelun asiantuntijoilta.

5.4.4 Suuren huolen vyöhyke

Työntekijä arvioi lapsen olevan vaarassa. Huoli on erittäin tuntuvaa ja omat keinot ovat lopussa. Huolet eivät anna enää työntekijälle mahdollisuutta empiä. Työntekijä ennakoi, että lapselle käy todella huonosti, jos tilanteeseen ei saada heti muutosta.

Kuvio 2. Huolen vyöhykkeistö

EI HUOLTA	PIENI HUOLI	TUNTUVA HUOLI	SUURI HUOLI
1	2	3	4
Ei huolta lainkaan.	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä. Luottamus omaan mahdollisuuksiin hyvä. Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta.	Huoli kasvaa ja on tuntuvaa. Luottamus omaan mahdollisuuksiin heikkenee. Omat voimavarat ehtymässä. Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin *) lisäämisen tarve.	Huolta on paljon ja jatkuvasti, huoli on erittäin suuri. Omat keinot loppumassa tai lopussa. Lisävoimavaroja, kontrollia ja muutos tilanteeseen saatava heti.

(Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009.)

5.5 Varhaisen puuttumisen mahdollisuudet

Varhainen puuttuminen aikaisessa vaiheessa on mielestäni hyvinkin mahdollista kouluissa, vaikka olemassa on myös riskejä. Parhaimmat mahdollisuudet ovat kouluissa, joissa luokkakoot ovat pieniä. Opettajien on silloin helpompi havainnoida ja tarkkailla oppilaitaan. Esimerkiksi yläkoulussa havainnointi on vaikeampaa, koska opettaja vaihtuu aineen mukaan. Opettajalla täytyy myös olla kiinnostusta ja aikaa pohtia oppilaiden asioita. Välillä resurssit eivät välttämättä riitä esimerkiksi edellä mainittujen lomakkeiden tai tiedonkeruukorttien täyttöön. Lomakkeita tulisi pitää ajan tasalla ja täyttää heti kyseisessä tilanteessa, siirrettäessä asioita myöhemmäksi ne saattavat unohtua. Opettajilla voi olla myös riski ”sokeutua” omien oppilaidensa kanssa, joten on hyvä jakaa ajatuksia ja huolia muiden kanssa. Lisäksi eroja opettajien välillä on siinä, että eri opettajat saattavat ajatella eri tavalla siitä, mikä on huolestuttavaa ja mikä ei.

Mielestäni huolen havaitseminen on enimmäkseen opettajien harteilla. Opettajat viettävät kuitenkin eniten aikaa oppilaiden kanssa ja havaitsevat paremmin huolta herättäviä asioita. Yleensä esimerkiksi koulukuraattorin apua käytetään vasta silloin, kun huoli on herännyt. Koulukuraattorin on mahdollista havaita huolestuttavia asioita oppilaissa, jos hän viettää oppilaiden kanssa säännöllisesti aikaa. Tietysti myös esimerkiksi yhden tunnin aikana koulukuraattori voi huomata asioita oppilaissa, joita oma opettaja ei ole huomannut.

Lisäksi koulukuraattori toisi kouluun uudenlaisia työmenetelmiä. Esimerkiksi edellä mainitut menetelmät huolen herätessä ovat tärkeitä sekä hyväksi todettuja apuvälineitä kouluissa. Koulukuraattori toisi taidoillaan erilaista näkemystä sekä erilaisia menetelmiä puuttua ongelmiin.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Eurajoen Keskustan koulun opettajien näkemyksiä koulukuraattorin tarpeesta sekä tarkastella opettajien tietämystä kuraattorin työnkuvasta. Huomioni kohdistuu koulun toimintamalleihin sekä opettajien subjektiivisiin kokemuksiin koulukuraattorin tarpeesta. Tavoitteenani on tuoda esiin, millainen tämänhetkinen tilanne koulussa on ja minkälaisia kehittämistarpeita tilanteeseen saattaa liittyä sekä lasten että koulun henkilökunnan hyvinvoinnin edistämisen turvaamiseksi.

Tutkimuksen tavoitteiden pohjalta tutkimustehtäviksi muodostuivat:

- kartoittaa opettajien tietämystä koulukuraattorin työnkuvasta
- kartoittaa, missä asioissa ja tilanteissa opettajat kokevat tarvitsevansa apua ja tukea koulukuraattorilta
- selvittää, miten oppilashuolto toimii koulussa
- selvittää, mitä mieltä opettajat ovat Eurajoen lasten ja nuorten tilanteesta

Tutkimustehtäviin haen vastauksia seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

- Missä tilanteissa olisit kaivannut apua koulukuraattorilta?
- Missä tilanteissa ottaisit yhteyttä koulukuraattoriin?
- Minkälaisia odotuksia sinulla olisi koulukuraattorilta?
- Miten oppilashuolto on järjestetty koulussanne ja miten se mielestäsi toimii?
- Minkälaisena koet lastensuojeluilmoituksen tekemisen?
- Onko Eurajoki hyvä kasvuympäristö?

6.2 Aiheen valinta

Valitsin koulukuraattorin työtä käsittelevän aiheen, koska olen ollut jo pitkään kiinnostunut koulumaailmasta sekä koulussa tehtävästä kasvatus- ja sosiaalityöstä. Olen aikaisemmin työskennellyt koulunkäyntiavustajana sekä opettajien sijaisena. Sosionomikoulutuksen sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehtoon kuuluneet työelämän harjoittelut ovat myös tuoneet kokemusta koulumaailmasta. Koulutuksen kautta olen tutustunut monipuolisesti myös muuhun lasten, nuorten ja heidän perheidensä parissa tehtävään työhön. Tämän vuoksi halusin tehdä opinnäytetyöni koulukuraattorin työhön liittyen. Lisäksi Eurajoella tarvittaisiin nykyisen sosiaaliohjaajan rinnalle myös toinen työntekijä kouluissa tehtävään sosiaalityöhön. Yhden työntekijän panos ei millään voi riittää tarvittavaan apuun jokaisessa Eurajoen koulussa. Valitsin ainoastaan Keskustan koulun tutkimukseni kohteeksi, koska se on Eurajoen suurin alakoulu. Kaikkien alakoulujen opettajia ei olisi pystynyt yksin haastattelemaan. Uuden työntekijän palkkaaminen ei ole ollut Eurajoen kunnassa esimerkiksi missään lautakunnassa vielä esillä, mutta monet kunnan työntekijät ovat aiheesta puhuneet. Tutkimukseni tarkoituksena onkin selvittää, olisiko koulukuraattorille tarvetta ja jos on, niin minkälaista.

6.3 Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko

Päädyin kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään, koska halusin perehtyä aiheeseen syvällisesti. Mielestäni se onnistuu parhaiten keskittymällä opettajien omakohtaisiin kokemuksiin. Laadullisen tutkimusmenetelmän piirteisiin kuuluu ihmisten käyttö tietojen keräämisen välineenä. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on myös ominaista, että tutkimuksen kohdejoukko valitaan harkinnanvaraisesti ja aineistoa hankittaessa käytetään laadullista metodologia, kuten esimerkiksi teemahaastattelua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Itse mietin tutkimuksen kohdejoukkoa huolellisesti. Halusin toteuttaa tutkimuksen Eurajoen kunnassa, koska oman synnyinkunnan lasten ja nuorten tilanne sekä siellä tehtävä ennaltaehkäisevä työ kiinnosti erityisen paljon. Eri kunnan työntekijöiden kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen pää-

dyin anomaan tutkimuslupaa Eurajoen koulutoimenjohtaja Ilkka Heikkilältä. Anomus hyväksyttiin ja sain tutkimusluvan Eurajoen Keskustan kouluun, kunhan koulun rehtori antaa suostumuksensa tutkimuksen toteuttamiseen. Koulutoimenjohtaja olisi toivonut laajempaa otantaa tutkimukseen eli muutamaa koulua lisää, mutta se olisi ollut liian suuri määrä käsiteltäväksi yksin.

6.4 Aineiston keruu

Toteutin tutkimuksen syyskuun 2012 aikana haastattelemalla henkilökohtaisesti vapaaehtoisia luokanopettajia, erityisopettajia sekä esikoulunopettajia Eurajoen Keskustan koulusta. Yhteensä tutkimukseeni osallistui 12 henkilöä. Yhden henkilön haastatteleminen kesti keskimäärin 15 minuuttia. Haastattelussa käytin apunani nauhuria ja taustatiedot kirjoitin saman tien ylös. Haastattelut toteutettiin koululla rauhallisessa tilassa, jossa lisäksi oli paikalla vain haastateltava. Muut henkilöt eivät siis kuulleet haastateltavan vastauksia, joten haastateltavien mielipiteet jäivät luottamuksellisesti vain omaan tietooni.

Kysyin haastattelun alussa ensimmäiseksi opettajien tietämystä koulukuraattorin työnkuvasta. Jos opettajalla ei ollut kovinkaan paljon tietoa, kerroin tämän halutessa esimerkkejä kuraattorin tehtävistä, jotta opettajalla olisi hieman tietoa siitä, mitä työtehtäviin voi kuulua. Siitä oli mielestäni apua, jotta opettajat pystyivät vastaamaan esimerkiksi siihen, missä voisivat tarvita apua koulukuraattorilta.

Haastattelut toteutin puolistrukturoituina haastatteluina, jotka etenivät tiettyjen teemojen ohjaamina. Valmiiksi suunniteltujen teemojen kautta etenevästä puolistrukturoidusta haastattelusta käytetään nimeä teemahaastattelu. Teemahaastattelussa käydään läpi tutkijan ennalta suunnittelemissa teemoissa keskustelunomaisessa tilanteessa. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastateltavan puheelle annetaan tilaa, kuitenkin niin, että ennalta päätetyt teemat pyritään käymään läpi kaikkien haastateltavien kanssa. Teemahaastattelussa esitetään yleensä samat tai ainakin lähes samat kysymykset samassa järjes-

tyksessä, mutta tarvittaessa kysymysten järjestystä ja muotoa voidaan tilanteen ja haastateltavan mukaan muokata. Esimerkiksi voidaan tarkentaa kysymystä tai esittää tarvittaessa lisäkysymyksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Päädyin teemahaastatteluun, koska pidin tärkeänä, että opettajat saivat itse kertoa aiheesta vapaasti sen sijaan, että olisin esimerkiksi tarjonnut valmiita vastausvaihtoehtoja. Haastattelun toteuttamisen kannalta oli hyvä määritellä haastattelun teemoja ja myös tarkentavia kysymyksiä etukäteen valmiiksi. Esimerkiksi aivan spontaani keskustelu aiheesta voitaisiin kokea vaikeana ja tutkimuksen kannalta tärkeä tieto voisi jäädä puutteelliseksi. Laadin itselleni sen vuoksi kysymysrunгон, jonka pohjalta etenin haastatteluissa.

6.5 Aineiston käsittely ja analysointi

Haastattelut tehtyäni aloitin aineiston läpikäymisen kuuntelemalla haastattelut nauhurilta. Samalla litteroin eli kirjoitin keskustelut tietokoneelle sanatarkasti ylös ja tallensin ne tiedostoihin. Sivuja kertyi kaiken kaikkiaan 36. Luin litteroimiani haastatteluja moneen kertaan ja alleviivasin kaikki mielestäni tärkeimmät ja työlleni hyödyllisimmät asiat. Teemat olivat valmiina etukäteen mietittyjen tutkimustehtävien pohjalta. Lisäksi teksteistä nousi yhdeksi tärkeäksi teemaksi muiden rinnalle lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Haastattelujen kuunteleminen ja keskustelujen purkaminen oli suuritöistä ja vei huomattavan paljon aikaa.

7 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI

7.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastatteluun osallistuneista 12 henkilöstä naisia oli yksitoista ja miehiä yksi. Lähtään haastateltavat olivat 27–59-vuotiaita. Haastateltavista luokanopettajia oli kahdeksan, erityisopettajia kaksi, esikoulunopettajia yksi ja rehtoreita yksi. Melkein kaikilla haastateltavilla oli paljon kokemusta opetustyöstä. Ainoastaan kaksi haastateltavista oli työskennellyt alalla alle kymmenen vuotta. Viidellä henkilöllä eli suurimmalla osalla oli kokemusta 10–20 vuotta ja kolmella kokemusta oli 20–30 vuotta. Kahdella haastatteluun osallistuneesta oli kokemusta jopa yli 30 vuotta.

7.2 Tietämys koulukuraattorin työnkuvasta

Opettajista yksi oli työskennellyt koulukuraattorin kanssa ja kolme opettajista kertoi, että oli työskennellyt Eurajoen kunnan sosiaaliohjaajan kanssa. Kaksi näistä kolmesta ei ollut aivan varma, oliko sosiaaliohjaaja verrattavissa koulukuraattoriin. Loput opettajista eivät olleet ikinä työskennelleet koulukuraattorin kanssa.

Kyllähän silloin joskus meil kävi se Eurajoen kunnan, olik hän nyt sit sosiaaliohjaajan nimikkeellä, mut onk se sit sama asia, mää en ol ihan varma. (Haastateltava 2.)

No eipä oo paljon kokemusta, koska yhdessäkään koulussa ei oo ollu koulukuraattoria, missä olen ollut. (Haastateltava 12.)

Kaikilla opettajilla oli kuitenkin jonkinlainen käsitys koulukuraattorin työnkuvasta ja tehtävistä. Muutama sanoi silti, ettei itsellä ole kovinkaan tarkkaa tietoa. Tietoa oli kertynyt esimerkiksi lehdistä, koulutuksista tai opiskelun ajalta. Muutamat opettajat ajattelivat koulukuraattorin tehtävien kuuluvan koulupsykologin ja terveydenhoitajan tehtävien välimaastoon.

No siis mä miellän ne hänen tehtävänsä et jos ne johonki sijoituis ni ne vois sijottua esimerkiks tota semmoseen kolmioon kun opettaja, sit terveydenhuolto, psykologi, siihen välimaastoon, työparina kaikille näille. (Haastateltava 6.)

Hän on sen oppilaan tukena sitte tavallaan niinku kouluväen rinnalla, sillai mää ajattelisin. Et ajattelen näin et se vois sit niinku olla ehkä lähempänä sitä oppilasta se kuraattori ku mitä me opettajat ollaan et siin olis niinku matalampi kynnys mennä sil kuraattoril juttelemaa. (Haastateltava 12.)

No mun mielestä kuraattori työskentelee yhteistyössä eri kouluviranomasten kanssa ja kunnan sosiaalitoimen kanssa. Tehtävät mun mielest on niinku semmosii, että ne siin yhdistyy sen koulupuolen ja sosiaalipuolen tehtävät. (Haastateltava 1.)

7.3 Koulukuraattorin tarve

Eniten apua koulukuraattorilta opettajat kokivat tarvitsevansa ”hankalien vanhempien” kanssa. ”Hankalilla vanhemmilla” opettajat ovat tarkoittaneet vanhempia, jotka puuttuvat opettajan työntekoon ja moittivat sitä, syyttävät opettajaa lapsensa ongelmista, eivät halua tehdä minkäänlaista yhteistyötä tai ovat jollakin tapaa hyökkääviä tai uhkaavia. Siihen liittyen esimerkiksi luokan kertaamisen tai koulukypsyystestauksien ehdottamisen yhteydessä kuraattorin läsnäolo olisi tarpeen. Opettajat näkevät tärkeänä asiana myös sen, että oppilaiden on helpompi joistakin asioista puhua jollekin hieman vieraammalle kuin omalle opettajalleen. Jotkut opettajat kokivat, että heillä ei ole aina tarpeeksi aikaa kuuntelemiseen tai juttelemiseen. Apua tarvittaisiin lisäksi kiusaamistilanteissa, ryhmäytymisessä, yksinäisten oppilaiden kohdalla sekä oppilaan kouluun hakemisessa. Eurajoella on myös paljon maahanmuuttajia, joten heidän kanssaan koulukuraattorista voisi olla apua.

Välillä olis (oppilaan) hyvä jutella jonkun ulkopuolisen kans et tota opettajan aika ei vaikka kuinka haluais ni riitä kaikkeen aina. (Haastateltava 7.)

Vuosittain koko ajan lisääntyy enemmän ja enemmän semmoset tilanteet, jossa tota tarvitaan apua niinkun sen haastavan kodin kanssa ja sitte ihan käytännön asioina esimerkiks se, et ku laps ei tule kouluun, ni se lapsen hakeminen sieltä. Koska se on tässä hommassa, ni se on melkonen mahdollisuus ajatella, et sinne lähtee opettaja hakemaan ja jättää ne 24 muuta tonne yksik-

seen, et näin se ei toimi. Ja sitte myös esimerkiksi semmosist lapsen perustarpeisiin liittyvist asioista, et kotona ei saa ruokaa riittävästi, ei oo puhtautta, puhtait vaatteita tai ylipäätään talvel olis lämpimät vaatteet. Niin sillon, kun siihen asiaan puuttuu opettajan lisäksi vielä joku muu, niin se on niinku se. Mul on semmonen käsitys et vanhempien on helpompi ottaa se vastaan, koska opettajan puuttuessa tämmöseen ni se mielletään siihen, et no joo, et meidän laps on nyt silmätikkuna. (Haastateltava 6.)

Jos joku lintsa, ei hoida koulunkäyntiään tai jos mä kokisin, et mulla ei oo turvallinen olo pitää vanhempainvarttia jonkun isän tai äidin kans keskenään. Et vois olla puolueettomampi maaperä ku esimerkiksi et siel on rehtori paikal tai toinen opettaja. (Haastateltava 4.)

Opettajat kokivat, että koulukuraattoriin olisi helppo ottaa yhteyttä monessakin tilanteessa. Varsinkin toisen ammattilaisen mielipidettä haluttaisiin kysyä ja tavallaan varmistua omasta ajatuksesta tilanteen ratkaisemisessa.

No varmaan ainakin sillai, et ku tarvii sen toisen mielipiteen siihen, et on joku tosi kinkkinen tilanne. Et sillon on hyvä puhuu jonku kans luottamuksellisesti. (Haastateltava 11.)

Kunnan yhteisen sosiaaliohjaajan kerrottiin käyneen muutamassa oppilashuoltoryhmässä, mutta käynnit olivat loppuneet parin kerran jälkeen. Osa opettajista ajatteli, että nykyisen sosiaaliohjaajan paikka on paremminkin yhteiskoululla, joten tuntuisi vaikealta olla yhteydessä häneen alakoulun oppilaiden asioissa. Helpottaisi paljon yhteydenpitoa, jos koulukuraattorilla olisi työhuone siinä koulussa, jossa hän työskentelee eli olisi sillä tavalla myös enemmän läsnä.

Kyllähän meil sanottiin se, että sinne voidaan aina olla yhteydessä, et ku hänen toimipaikkas niinku kuitenkin oli yhteiskoululla ja hän sit kävi täällä. Se hänen osallistuminen oli jollain taval sit niin lyhytaikast, et se jäi vähän etäiseksi. Mä olen ymmärtäny näin, et yhteiskoulu hänt varmaa eniten käyttää, mut et jos semmonen nyt olis niinku täs ihan saatavilla esimerkiksi fyysisest saman katon alla ni varmast käyttäisin enemmänkin. Tuntuu vähän siltäki, et ei hän tunne ehkä välttämät just näitä meidän asteen oppilait nii hyvin. Et hän kuitenkin elää siellä yläkoulumaailmas. (Haastateltava 2.)

Suurimpia odotuksia koulukuraattorin suhteen opettajilla oli, että kuraattorilla olisi aikaa ja hän olisi paikalla tarpeen vaatiessa. Toivottiin myös, että kuraattorilla olisi vastaanottoaika, jotta oppilaiden olisi helpompi päästä juttelemaan hänen kanssaan. Opettajat kaipaavat työparia, joka osaa tarttua työhön ja saa asioita tapahtumaan. Opettajat kaipaavat myös keskustelukumppania, jonka kanssa jutella itseään painavista pienistäkin asioista. Lisäksi tärkeänä nähtiin koulukuraattorin osallistuminen oppilashuoltoryhmään.

No et hän olis paikalla tarpeen vaatiessa. Varmaan joku semmonen vastaanottoaika olis ihan hyvä, et tietäis et koska hänen kans vois mennä juttelemaan ja tämmösii. (Haastateltava 11.)

Et on sit aikaa perehtyy niihin tapauksiin. Elikä sit mikä tulee, niin hänellä on niinku satsattu resurssia siihen eikä niin, että se on jaettu valtavan niinku monen koulun kanssa ja hän menee kassi viuhuen tunti täällä ja tunti tuolla. (Haastateltava 9.)

No eniten varmaan sitä, et olis semmonen yks keskustelukumppani. Et aina ei välttämät mun mielest tarvii olla, et on ongelma kauheen pitkällä vaan et se et kun vaan niinku huomaa, että olis aikuinen kenen kans keskustelee. Koska välil tuntuu, et ei tual opettajanhuoneessakaa halua kaikkii asioit jakaa, ku meit on siäl niin paljon ja sit taas et ei myöskään kaataa niinko aina työkaverin hartioille niitä oman ryhmän ongelmia. Ni sit et onki joku ulkopuolinen henkilö, jota voi pyytää tosiaan ihan vaik seuraamaan luokkaa, et jos huomaa et siäl on jotain mihin pitäis puuttua. (Haastateltava 8.)

Lähinnä yhteistyön tekeminen, et se et tota olis niinku tukena siin et saatas niinku et opettaja pystys keskittymää enemmän siihe opettamiseen ja sit hän olis enemmän tukena siin kaikkes muus mitä tääl niinku tapahtuu. (Haastateltava 7.)

Muutammat opettajista kokivat, että tällä hetkellä eivät tarvitse oman luokkansa suhteen apua koulukuraattorilta, koska oma luokka toimii hyvin eikä suuria ongelmia ole kenenkään oppilaan kanssa. Suurimman osan mielestä olisi hyvä ajatus, että Eurajoen alakouluilla olisi yksi yhteinen kuraattori. Koulukuraattori olisi hyvä lisä työskentelemään terveydenhoitajan ja koulupsykologin rinnalle. Ongelmia tulee aina vain lisää, joten koulussa tarvitaan yhä enemmän apua ja tukea myös muilta tahoilta.

No ainaki osa-aikasena, et en mä tiä et onko hänel töitä ihan koko viikoks kuitenkin, mut sanotaan, että muutamina päivinä viikossa mun mielestä. Ei ainakaan haittaa olis, ku jos ajattelee, et mihin tämä maailmanmeno menee, ni todennäkösesti näit ongelmii tulee aina lisää ja lisää. (Haastateltava 11.)

Niinku mä sanoin ni kyllä töitä olis. Ei se lisäresurssina Eurajoen kaikille ala-asteille olis ollenkaan huono asia. Jos täs lähdetään hakemaan niinku semmost et semmonen virka perustettais, ni sil löytyy ei yks, kaks, kolmea A4:sta perustet, et kyl sil löytyy iha riittäväst. (Haastateltava 10.)

Kyllä ja siitä syystä, et meillä tota siis terveydenhoitaja ei oo joka päivä tavoitettavissa, sitte koulupsykologi on ihan ylityöllistetty. Jos olis kuraattori, joka vois toimia, vaikka ei nyt olis pelkästään tämän talon täyspäivänen, niin et me voitais taata et meil olis joka päivä tääl joko kuraattori tai terveydenhoitaja. Sit olis jo aika hyvä. (Haastateltava 6.)

Suurin osa opettajista oli sitä mieltä, että koulukuraattorin tarve on kasvanut vuosien aikana. Tarpeen kasvaminen johtuu lasten ja perheiden lisääntyneistä ongelmista. Muutamat opettajista eivät osanneet sanoa mielipidettään asiaan, koska työvuosia ei ole vielä niin kovin paljon takana, että voisi verrata nykytilannetta aikaisempaan.

On se, koko sen sosiaalisen tuen ja tämmösen. Oppilashuollon tarve on ihan räjähtäny niinku käsiin. (Haastateltava 10.)

On siis on niinku, lapset on muuttuneet entistä haastavammiksi ja vanhemmat entistä vaativimmiksi, et tuntuu et niinku mikään ei riitä. Ja sit tosiaan, et lapsillaki jotenki, et lasten maailma on mun mielest tänä päivänä niin levoton, et lapset on aika levottomia tääl koulussaki. (Haastateltava 8.)

On kuten myös kaikkien muittenki tämmöste tukihenkilöitten tarve on kasvanu ja näitten tukea tarvitsevien lasten määrä on kasvanu ja perheet tuntuu yhä enemmän olevan niinku avuttomampia, et tota tuntuu et se on lisääntyny. (Haastateltava 2.)

7.4 Oppilashuolto

Eurajoen Keskustan koulun oppilashuoltoryhmään kuuluvat molemmat erityisopettajat, terveydenhoitaja, koulupsykologi ja rehtori, joka johtaa ryhmää. Ryhmä kokoontuu yleensä kerran kuussa. Oppilashuolto on jaettu 1.-3.-

luokkalaisiin ja 4.-6.-luokkalaisiin, toinen erityisopettajista vastaa toisesta ryhmästä ja toinen toisesta.

Meiän koulussa toimii oppilashuoltoryhmä ja aina ku opettajalla on joku ongelmatapaus, ni hän ottaa etukäteen yhteyttä sitte tähän ryhmään ja se kokoontuu aina tarvittaessa ja meil nykyään melkein tai joka kuukausi varmaankin. (Haastateltava 12.)

Meil on oppilashuoltoryhmä, johon kuuluu runkona tota erityisopettajat, rehtori johtaa sitä, terveydenhuolto ja psykologi. Ja tää on tämmönen, joka tavallaan niinku enemmänkin koordinoi juttui. Sit tavallaan kaikki palaverit, joita pidetään vanhempien kans ovat oppilashuoltopalavereita ja niis käytetään niinkun sitä nimitystäki ja tehdään se muistio, mikä on niinku velvote. Ei pystytä ain joka eri oppilasiaa käsittelemään sillä taval, et kutsutaan moniammatillinen palaveri päälle vaan moniammatillisuus meiän koulus voi tarkoittaa myöskin sitä, et oppilaan asioit on käsitelty monta eri ammattilaist eri aikaan ja sit sen perusteel tehdään jotain. Kerran kuus kokoontuu tää runkoryhmä oikeestaan ja sit meil on niinkun erityisopettajat, toinen vastaa 1-3 ja toinen 4-6 ja tota noin sitä kautta niinkun rakennetaan sitä työtä. (Haastateltava 10.)

Suurin osa opettajista oli tyytyväisiä oppilashuoltoryhmän toimintaan, siitä on paljon apua ongelmatilanteissa. Yhdellä tapaamisella saa apua monelta eri taholta. Joukosta löytyi kuitenkin myös muutama opettaja, jonka mielestä kaikki ei toimi niin hyvin kuin voisi, parannettavaakin olisi.

No se on opettajalle suuri apu et voi jakaa niitä ajatuksia ja toisten kanssa ja sitte saa apua niinku monelt eri taholta ja monta kertaa ittel on sormi suussa et mitä tehdä, ni kyl sielt yleensä sit apu tulee, et ruvetaan purkamaan sitä ongelmaa. (Haastateltava 12.)

Jos siit ajatellaan et oppilashuoltoryhmään kuuluis aina paikalla olla esimerkiks rehtori, erityisopettaja, oma opettaja, terveydenhoitaja ja koulupsykologi, ni se on kyl aika kankee. Et se että kaikille sopisi olla paikalla johonki kellonlyömään, ni se, semmost aikaa voidaan ehkä joutuu hakemaan tosi kauan, et semmonen niinku nopeampi systeemi joissakin kriisitilanteis, äkillis tilanteis vois olla tarpeen. (Haastateltava 4.)

No se on välil, ehkä se koko ajan nyt hakee kans linjaansa, et se on välil tuntunu vähän siltä, et siel keskustellaan kauheest asioist ja sit kuitenkin, kuitenkin ne junnaa vähän niinku paikallansa, et tota noin ni, et tulee välil semmonen olo, et tarttis niinku no-

peempaa saada se tuki ja apu ettiippäi sinne minne se tarvitaa, et tota kuitenkin niit kokouksii on harvakseltaan ja sit jos ain vaa siirtyy joku asia, et no katotaan seuraavaan kokoukseen, ni sit siin onki helpost yhtäkkii vuos menny. (Haastateltava 2.)

7.4.1 Koulun ja kodin välinen yhteistyö

Opettajien mielestä kodin ja koulun välinen yhteistyö toimii suurimmaksi osaksi hyvin. Varsinkin, jos sama luokka on ollut pidemmän aikaa, niin vanhempien kanssa on helpompi tehdä yhteistyötä. Opettajat kertoivat olevansa mielestään tarpeeksi usein yhteydessä koteihin, mutta osa toivoi myös vanhemmilta lisää aktiivisuutta.

Mun mielest se toimii ihan hyvin. Tietyst on perheitä, joita tota ei esimerkiks saa tulemaan vanhempainiltoihin. Mä olen painottanu sitä joka syksy ja aina vuodenki mittaun, et jos tulee ongelmii ni ottaa heti yhteyttä ja kyl mun mielest se on ny ihan hyvin toiminu. (Haastateltava 1.)

Kyl mä senkin kattoisin et se toimii tosi hyvin täs talos. Meil tehtiin tota viime vuonna tai jossain vaihees kyselykin koteihin just siitä ja kyl se oli sanotaanks 90 % ainakin, ni vanhemmat oli sitä mieltä, et se toimii hyvin ja aina on niitä et toimii se miten päin tahansa ni se ei toimi hyvin. (Haastateltava 7.)

Opettajat ovat yhteydessä kotiin reissuvihon ja puhelinsoittojen avulla. Opettajat pitävät myös vanhempainvartteja ja ainakin kerran vuodessa vanhempainillan koko koulun yhteisen vanhempainillan lisäksi. Tänä vuonna yhteinen vanhempainilta oli heti alkusyksystä, koskien koulun ympäristössä tehtäviä tietöitä. Vanhemmille annettiin ohjeita lasten kulkemisesta ja kuljettamisesta. Koko koulun vanhempainiltoja pidetään yleensä kerran vuodessa. Eurajoelle on tulossa myös käyttöön Wilma. Wilmalla tarkoitetaan sähköistä poissaolo-seurantajärjestelmää. Wilman välityksellä oppilaat ja huoltajat pystyvät seuraamaan koulunkäyntiä sekä lukemaan koulun tiedotteita ja pitämään yhteyttä koulun henkilökuntaan. Wilman avulla pyritään helpottamaan tiedonvaihtoa kodin ja koulun välillä.

Meil on vanhempainvartit pyritty pitämään varmaan joka luokalla, vanhempainiltoja on ihan riittävä määrä ja vanhemmat kyllä sit-

ten mielestäni soittaa opettajalle aika hyvin, jos heil on ongelmia. (Haastateltava 12.)

Meil on, siis Wilma ei oo vielä käytössä, mut tulee. Sit meil on reissuvihot ja sitte viestejä, tiedotteita laitetaan, sit meil on työkännykät nyt uudet, se on yks tapa viestittää myöskin. (Haastateltava 8.)

Ongelmatilanteissa opettajat ottavat itse suoraan yhteyttä vanhempiin yleensä puhelimitse ja tarvittaessa sopivat tapaamisesta. Osa opettajista koki, että ”hankalien vanhempien” tai hankalan oppilaan kohdalla on hyvä, jos välillä joku muukin ottaa yhteyttä kotiin ikävissä asioissa tai on mukana tukemassa opettajaa asiassaan.

Useimmiten se on oma ope, joka sit ottaa ensimmäiseks yhteyttä. Soittamalla tai sitte voi olla et reissuvihos ehdotetaan tapaamista, jos se on semmonen asia et mielummi kasvokkain. (Haastateltava 2.)

No tota tietenki on hyvä, et jos on nii et on semmonen oppilas kenel on paljon ongelmia esimerkiks aikuisten kanssa ja suhtautumises aikuisiin ni se on hyvä välil, et välil ottaa sinne kotiin yhteyttä sit joku muukin kun ain vain se oma opettaja, jollonka se kääntyy siel koton nii et se vika on sen opettajan korvien välis. (Haastateltava 4.)

Kyl tietenki, jos menee hirveen arkaluontoseks asiat ni sittehän on hyvä tavallaan et siin on joku kolmas osapuoli myös kuuntelemas et miten ne asiat menee, koska sittehän se on vaan puhelimen soitol ko tekee, ni siin on sana vastaan sana. (Haastateltava 3.)

7.5 Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

12 opettajasta seitsemän on tehnyt lastensuojeluilmoituksen viime vuosien aikana. Eurajoen Keskustan koulussa on tällä hetkellä käytäntönä, että rehtori tekee kaikki lastensuojeluilmoitukset. Opettajat ovat kyllä prosessissa mukana, mutta rehtori ottaa vastuun itselleen. Suurin osa opettajista koki lastensuojeluilmoituksen tekemisen vaikeaksi asiaksi, vastuun ottaminen kokonaan itselleen ei tunnu hyvältä. Suurimman osan mielestä lastensuojeluilmoituksen

tekeminen olisi koulukuraattorin tehtävä ja kuraattorista olisi suuri apu koko prosessissa.

Kyl varmast auttas, koska sillon siihen tulis niinku tukee ja näkemyst myös silt toiselt puolelt ja varsinki niinku tietäis et sosiaalipuolen puolelt asiat niinku paremmin. (Haastateltava 7.)

No varmaan se auttais ja helpottais sitä ihan käytännön työtaakkaa. (Haastateltava 2.)

Jos on oikeen tulehtuneet välit esimerkiksi opettajan ja vanhempien kesken ni sillon taas joku kolmas taho niin voi tuntuu paremmalta. (Haastateltava 6.)

Osan mielestä koulukuraattorin apua ei tarvita lastensuojeluilmoituksen tekemisessä. Muutamit opettajat pohtivat sitä, että koulukuraattori tulee tilanteeseen ulkopuolisena eikä tunne oppilasta, joten tuntuisi erikoiselta, jos kuraattori puuttuisi asiaan. Kuitenkin, jos ollaan lastensuojeluilmoitusta tekemässä, ongelmia oppilaan suhteen on jatkunut luultavasti pidempään ja silloin koulukuraattorin on pitänyt tulla jo alkuvaiheessa tilanteeseen mukaan. Koulukuraattori ei myöskään ole koulun ulkopuolinen henkilö, vaan kuuluu koulun henkilökuntaan ja hänen työhuoneensa sijaitsee koulussa.

Mää vaan mietin ite, et jos mää olisin koulukuraattori ja mul soitetaa ja mää rupeisin pistämään nimeäni johonki lastensuojeluilmoitukseen ni, ko ei oo itte kuitenkaa nähny sitä tapahtumaa tai ei oo semmost ensikäden tietoo siitä. (Haastateltava 3.)

En mää niinku ulkoistas sitä kuraattoril sitä, koska se on tota, jos koulu huolen huomaa niin on aika outoa et joku koulun ulkopuolelt tekee semmosen aloitteen (lastensuojeluilmoituksen). (Haastateltava 10.)

7.6 Eurajoki kasvuympäristönä

Kaiken kaikkiaan opettajat ajattelivat Eurajoen olevan hyvä paikka lapsille ja nuorille. Harrastusmahdollisuuksia on paljon tarjolla, kouluilla on hyvät resurssit ja Eurajoki on turvallinen paikka. Opettajien mielestä asioihin puututaan hyvin, on esimerkiksi pidetty koko kunnan vanhempainiltoja, joissa on

sovittu muun muassa yhteisistä kotiintuloajoista. Vapaa-aikana järjestetään myös paljon toimintaa monelta eri taholta.

Onhan tää aika ihanteellinen paikka siin mieles et tääl on nää kaik kyläkoulut ja sit meiänki koulussa nii, pienet luokkakoot ja nyt meil on erityisopettajiiki jo sitte kui mont. (Haastateltava 2.)

Kyl se pääsääntösesesti on hyvä kasvuympäristö. Kylhän täällä tota on se kuitenkin, se on rauhallisempi ja turvallisempi kuin joku ison kaupungin lähiö. Onhan ne ongelmat meillä kuitenkin tääl viel pieniä vaikkei tää enää oo mikään lintukoto tämäkään. Kyl mun mielest tääl on lapsille ja nuorille, ni järjestetään erinäköst toimintaa ihan valtavan paljon vapaa-aikana sekä koulu että muut tahot. (Haastateltava 6.)

Ongelmana nähtiin se, että lapsilla ja nuorilla ei ole paikkaa, jossa voisivat iltaisin kokoontua. Walkers-toimintaa Eurajoella on muutamana iltana viikossa, mutta sekin on tarkoitettu vain yläkoululaisille. Myös alakoululaisille toivotaisiin samantapaista toimintaa. Kunnalle toivottiin enemmän työntekijöitä esimerkiksi juuri nuorisotoimeen. Myös yhteistyötä eri hallintokuntien välillä haluttaisiin parantaa.

Pitäis olla semmonen paikka mihin nuoret voi kokoontua. Et se on Eurajoen ongelma vähän, et tääl ei oo selkeest semmost niinku iltapaikkaa mihin saa ihan luvalla mennä. Et sit haetaan ne leikkikentät ja muut mis sit tapahtuu monenlaista. (Haastateltava 8.)

Lisää niinku resurssei, nuoriso-ohjaajaa ja tän tyyppist, et yhden ihmisen työpanos ei riitä. Ulkoset puitteet on jo aika hyvät, mut et henkilöitä lisää. (Haastateltava 7.)

Yhteistyö näitte eri hallintokuntien kans siin mielessä et just ku näit lastensuojelujuttuja tulee niin tuntuu et edelleen on se hirveen vaikee saada siält esimerkiks sosiaalitoimen lastensuojelust mitään tietoo tai sillä taval semmost avoint yhteistyötä et se tuntuu olevan heil semmonen joku tabu. Et sitä usein puhutaan tuol opettajanhuoneessaki et miks se on niin vaikeet siält pääst antaa tännepäin ku meki annetaan heille päin sitä tietoo mitä meil sit on lapsest tai nuorest. (Haastateltava 2.)

8 POHDINTA

8.1 Johtopäätökset

Haastattelujen avulla selvisi, että opettajat kokevat koulukuraattorin erittäin tarpeelliseksi avuksi ja tueksi kouluunsa sekä itselleen että oppilaille. Koulukuraattorin voisi palkata Eurajoen alakoulujen yhteiseen käyttöön. Olisi hyvä, että hän olisi suurimman osan ajasta isoimmissa kouluissa eli Keskustan koulussa sekä Lapijoen koulussa ja tarvittaessa kävisi muissa pienemmissä kouluissa. Työhuone ja vastaanottoajat olisivat hyvä olla sekä Keskustan koulussa että Lapijoen koulussa, joissa tarve on varmasti kaikkein suurin. Osallistuminen koulujen oppilashuoltoryhmiin olisi mielestäni myös erittäin tärkeää. Nykyinen sosiaaliohjaaja voisi työskennellä sillä tavoin ainoastaan yhteiskoululla eikä vähäistä aikaa tarvitsisi yrittää jakaa monelle eri koululle. Mielestäni olisi myös tärkeää tehdä yhteistyötä päivähoiton kanssa. Koulukuraattorin olisi hyvä tehdä itseään tutuksi lapsille ja vanhemmille jo varhaisessa vaiheessa. Yhteistyöstä päivähoiton kanssa olisi hyötyä lapsen siirtyessä kouluun.

Eniten koulukuraattorin apua kaivattaisiin tueksi opettajille ”hankalien vanhempien” kanssa. Lisäksi koko ajan lisääntyvät lasten ongelmat vaativat opettajilta enemmän ja toisen ammattilaisen mielipide koettiin erittäin tärkeäksi. Kuraattorilla on myös enemmän tietoja ja taitoja liittyen esimerkiksi sosiaalisiin ongelmiin ja lastensuojeluun. Kuraattori olisi myös tärkeä keskustelukumppani oppilaille. Opettajat kokivat, että oppilaiden olisi hyvä jutella asioistaan välillä jollekin ulkopuoliselle. Omalle opettajalle ei välttämättä haluta kertoa kovin henkilökohtaisia asioita. Opettajilla ei myöskään ole aina riittävästi aikaa oppilaiden kuuntelemiseen.

”Hankalat vanhemmat” on vaikea asia. Vanhempi voi toimia ylisuojelevasti ja ylireagoivasti, välinpitämättömästi, hyökkäävästi tai syyttävästi. Opettajan on hyvä muistaa, että vanhemmat tahtovat lapsensa parasta. Joskus käsitys siitä, mikä lapselle on parasta, voi olla hyvinkin erilainen eri ihmisten mielestä.

Koulun ja vanhempien käsitykset eivät välttämättä aina kohtaa. Vanhempien kritisoidessa koulua ja opetusta, opettajan on oltava valmis arvioimaan kritiikin oikeellisuutta. Syytökset saattavat sisältää tärkeääkin tietoa, jos vanhempia jaksetaan kuunnella ja kysellä asioista. ”Hankalien vanhempien” käytös voi johtua omista aiemmista huonoista kokemuksista. On tärkeää keskustella ja kuunnella vanhempia. (Savolainen 2010, 15–17.)

Koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön oltiin erittäin tyytyväisiä. Vanhemmat osallistuvat riittävästi ja koulusta ollaan yhteydessä kotiin tasaisin väliajoin. Koulun yhteiset vanhempainillat koettiin myös hienoksi asiaksi. Mielestäni Keskustan koulussa vanhemmat otetaan hyvin huomioon ja osallisiksi koulun toimintaan. Esimerkkinä tänä syksynä vanhemmilta kysyttiin mielipidettä ensi lukuvuoden työjärjestyksestä, kannatetaanko pitkää vai lyhyttä syyslomaa. Oppilashuoltoon toivottiin vielä parannuksia. Osa opettajista koki, että asioihin ei pystytä puuttumaan tarpeeksi nopeasti. Koulukuraattoria kaivattiin myös osaksi oppilashuoltoryhmää.

Haastattelujen avulla tuli myös ilmi, että opettajille pitäisi tiedottaa enemmän kouluissa tehtävästä sosiaalityöstä ja sen vaikutuksesta esimerkiksi oppilashuoltoon. Koulukuraattorin työn ei pitäisi enää olla tuntematonta. Monesti kuraattorin ajatellaan olevan hyödyksi vasta silloin, kun on ongelmia. Muutama haastatelluista opettajista olivat sitä mieltä, etteivät tarvitse koulukuraattorin apua, koska omilla oppilailla ei ole minkäänlaisia ongelmia. Mielestäni on tärkeää painottaa, että koulukuraattori ei ole ainoastaan ongelmien ratkomista varten vaan myös niiden ehkäisemistä varten. Vaikka opettajat eivät koekaan, että kuraattoria tarvittaisiin alimmilla luokilla, olisi hyvin tärkeää panostaa juuri kyseisiin luokkiin ongelmien ennaltaehkäisemisen kannalta.

Omalta kohdaltani ajateltuna opinnäytetyön tekeminen oli haastavaa. Piti ottaa monia asioita huomioon teemahaastattelua suunnitellessa. Kysymyksistä piti olla varma, koska jälkeenpäin ei tietenkään vastauksia enää saanut lisää. Teemahaastattelu oli hyvä valinta, koska monesti ihmiset eivät jaksaa vastata kyselylomakkeisiin, joten sain luultavasti enemmän vastauksia haastattelun avulla. Haastattelut kestivät myös sopivan ajan, joten se ei vaikeuttanut tunti-

en järjestelyä. Osan haastatteluista sai tehtyä välitunnin aikana. Haastattelun avulla sai paljon tarkempia vastauksia ja tarvittaessa sai esitettyä myös lisäkysymyksiä. Kyselylomakkeella olisi luultavasti päässyt itse helpommalla, koska haastattelujen purkaminen ja läpikäyminen veivät huomattavan paljon aikaa. En silti lähtisi muuttamaan mitään, jos saisin tehdä tutkimuksen uudelleen. Mielestäni sain tarvittavat vastaukset mahdollisimman hyvällä tavalla.

Toivottavasti tutkimukseni tuloksista on hyötyä mietittäessä koulukuraattorin viran perustamista Eurajoen alakouluille.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Työ on sitä luotettavampi, mitä tarkemmin opinnäytetyössä on selitetty tutkimuksen toteuttaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232). Tutkimukseni toteuttamista on kuvattu luvuissa: tavoitteet ja tutkimustehtävät, aiheen valinta, tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko, aineiston keruu sekä aineiston käsittely ja analysointi. Olen mielestäni kuvannut hyvin tarkasti tutkimukseni vaiheet ja sen mitä olen tehnyt.

Yhden haastattelun kesto oli noin 15 minuuttia. Mielestäni sillä ei ollut vaikutusta siihen, ettenkö olisi saanut tarpeeksi materiaalia. Olisin voinut käyttää aikaa enemmän, mutta työtä olisi tullut liian paljon yhdelle. Haastateltavien määrää olisi myös voinut pienentää, mutta silloin en olisi saanut tietoa yhtä laajasti ja monipuolisesti. Haastattelut täydensivät toisiaan monella tapaa. Haastattelujen pidempi kesto olisi vaikuttanut myös opettajien halukkuuteen osallistua. 15 minuuttia ei häirinnyt tuntia kovinkaan paljon ja osan haastatteluista sai pidettyä välitunnilla. Jotkut opettajista sanoivat, että olisivat halunneet enemmän tietoa haastattelusta ja sen sisällöstä. Se olisi toisaalta auttanut opettajia valmistautumaan ja heillä olisi ollut ehkä enemmän sanottavaa, mutta toisaalta opettajat olisivat voineet valmistautua liian hyvin. En halunnut, että opettajat ottavat esimerkiksi selvää koulukuraattorin työstä, jos eivät etukäteen tienneet siitä mitään. Yksi kysymyksistä kuitenkin oli, että mitä tietoa opettajilla on kuraattorista. Omasta mielestäni sain kaiken tarvittavan tiedon

haastatteluista. Opinnäytetyötä tehdessä ei herännyt ajatusta, että olisi pitänyt kysyä vielä jotakin muuta asiaa.

Haastatteluissa tuli esille myös arkaluontoista asiaa, joten piti miettiä tarkasti, mitä ja miten tarvittavaa materiaalia voi käyttää paljastamatta liikaa. Opinnäytetyössäni tulee kuitenkin hyvin selväksi, minkä koulun opettajia olen haastatellut. Lainauksista ei saa selville, kuka opettaja on mitäkin sanonut. Muutin vielä haastateltavien numerointia, joten järjestystä ei voi päätellä. En myöskään käyttänyt sellaista materiaalia, josta pystyy päättelemään kuka koulun opettajista asian on sanonut. Opettajille ei koidu haittaa tutkimukseni julkaisemisesta.

8.3 Jatkotutkimusaiheita

Tarvittaessa tutkimusta voisi laajentaa haastattelemalla myös muiden Eurajoen koulujen opettajia. Lisäksi kunnan sosiaaliohjaajaa voisi haastatella työn vaativuudesta ja kuormittavuudesta sekä siitä, miten hän kokisi toisen henkilön palkkaamisen. Myös oppilailta voitaisiin kysyä, saavatko he tarpeeksi tukea ja apua sekä riittääkö opettajalla tarpeeksi heille aikaa vai tarvitsisivatko he omasta mielestään kouluun kuraattorin. Jos Eurajoelle palkataan koulukuraattori alakouluja varten, opettajia voisi haastatella uudestaan. Voitaisiin ottaa selvää, onko kuraattorista ollut apua ja mitä mieltä opettajat ovat nyt asiasta.

LÄHTEET

Eurajoen kunnan www-sivut. 2012. Viitattu 11.10.2012. <http://www.eurajoki.fi>

Eurajoen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2013. Viitattu 22.10.2012.

http://www.eurajoki.fi/attachments/gallery/Eurajoen_lasten_ja_nuorten_hyvin_vointisuunnitelma.pdf

Gråsten-Salonen, H. & Mehtiö, M. 2012. Oppilashuolto ja koulun sosiaalityö ehkäisevänä lastensuojeluna. Viitattu 1.9.2012. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva_lastensuojelu/toimintamuotoja/oppilashuolto_ja_koulun_sosiaalityo/

Helminen, J. 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva: WS Bookwell Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Honkanen, E. & Suomala, A. 2009. Oppilashuollon käsikirja. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Huhtanen, K. 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. Juva: WS Bookwell Oy.

Junnila, R. & Wallenius, R. 2005. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Rauman seudun lapsipoliittisen ohjelman 2003 lupaukset ja toteutuminen Kiukaisten kunnassa. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Kohonen, K. & Tiala, T. 2002. Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Kurki, L., Nivala, E. & Sipilä-Lähdekorpi, P. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Hakapaino Oy.

Lahtinen, N. 2011. Oppilaan oikeudet ja vanhempien vastuu. Juva: Bookwell Oy.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 5.9.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lommi, A., Luopa, P., Puusniekka, R., Vilkki, S., Jokela, J., Kinnunen, T., Laukkarinen, E. & Flang, P. 2011. Kouluterveyskysely 2011. Eurajoen kunta-raportti. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 29.11.2012.

http://koulut.eurajoki.fi/attachments/gallery/Yhteiskoulu_Eurajoki_2011.pdf

- Nousiainen, L. & Piekkari, U. 2007. Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu. Koulun kehittämisen kansio. Viitattu 24.11.2012.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/osallistuvallas_yhteisoellinen_koulu_hanke/Osallistuva_Oppilas_liitteet/OPM_koulun_kehittamisen_kansio_2606.pdf
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628. Viitattu 7.9.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Rytioja, M. 2010. Kasvatusta vai sosiaalityötä? Erityisopettajien näkemys koulukuraattorin roolista koulussa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 30.10.2012. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Salmi, M., Mäkelä, J., Perälä, M. & Kestilä, L. 2012. Lapsi kasvaa kunnassa: miten kunta voi tukea lasten hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 7.11.2012.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80469/URN_ISBN_978-952-245-690-8.pdf?sequence=1
- Savolainen, T. 2010. Haastava nuori ja koulunkäynti – opas opettajalle. Tuusula: Opetushallitus. Viitattu 1.12.2012.
http://www.kalliomaa.net/opas_haastava_2010.pdf
- Sipilä-Lähdekorpi, P. 2004. "Hirveesti tekijänsä näköistä" Koulukuraattorin työ peruskoulun yläluokilla. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Sosiaaliportin www-sivut. 2011. Viitattu 22.11.2012.
<http://www.sosiaaliportti.fi>
- Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut. 2009. Viitattu 15.10.2012.
<http://www.thl.fi>
- Tuunanen, U. 2007. Kuinka lasten hyvinvointi ilmenee? Tutkimus Lehtoniemen koulun kuudesluokkalaisten hyvinvoinnista. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu.
- Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Arvoisat opettajat

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK) suuntautuen sosiaalipedagogiseen lapsi- ja nuorisotyöhön.

Opinnäytetyöni aiheena on ”Koulukuraattorin tarpeen kartoittaminen Eurajoen Keskustan koulussa”. Tarkoitukseni on selvittää opettajien näkemyksiä ja ajatuksia koulukuraattorin tarpeellisuudesta. Tulen tekemään haastatteluja torstaina 20.9. klo 8.00 alkaen. Voitte varata etukäteen itsellenne parhaiten sopivan ajan. Haastatteluun kannattaa varata aikaa noin 30 minuuttia. Haastattelu nauhoitetaan ja siihen ei tarvitse valmistautua millään tavalla etukäteen.

Tarvittaessa voitte ottaa yhteyttä minuun tai opinnäytetyötä ohjaavaan opettajaani.

Ystävällisin terveisin

Anna Jortikka

Anna Jortikka

██████████

██

Seppo Pamppunen

██████████

██

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

1. Haastateltavan perustiedot

- syntymävuosi
- sukupuoli
- koulutus
- työssäoloaika

2. Tietämys koulukuraattorin työstä

- Oletko työskennellyt koulukuraattorin kanssa?
- Mitä tiedät kuraattorin työnkuvasta ja tehtävistä?

3. Koulukuraattorin tarve

- Millaista apua voisit tarvita koulukuraattorilta?
- Missä asioissa ottaisit yhteyttä kuraattoriin?
- Missä tilanteissa olisit kaivannut apua kuraattorilta?
- Minkälaisia odotuksia sinulla olisi kuraattorilta?
- Tarvittaisiinko mielestäsi kouluunne kuraattoria?
- Onko tarve kasvanut työvuosiesi aikana?

4. Lastensuojelu

- Oletko koskaan joutunut tekemään lastensuojeluilmoitusta?
- Koetko, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen on opettajana korkea kynnys?
- Olisiko koulukuraattorista apua lastensuojeluilmoituksen tekemisessä tai olisiko hyvä, jos kuraattori tekisi lastensuojeluilmoitukset?

5. Oppilashuolto

- Miten oppilashuolto on järjestetty koulussanne?
- Mitä mieltä olet oppilashuoltotyöryhmän toiminnasta?
- Miten koulun ja kodin välinen yhteistyö mielestäsi toimii?
- Kuka/miten vanhempiin otetaan yhteyttä ongelmatilanteissa?

6. Eurajoen lapset ja nuoret

- Millainen on mielestäsi lasten ja nuorten tilanne Eurajoella?
- Onko Eurajoki hyvä kasvuympäristö?
- Mitä parannettavaa olisi?